

Møteinnkalling

Utvalg: **Studieutvalget ved Det juridiske fakultet**
Møtested: Rom 4445, styrerommet, Det juridiske fakultet – via SKYPE
Møtedato: 19.02.2021
Tidspunkt: 10:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på e-post til haakon.r.arnesen@uit.no
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

<i>Saksnr</i>	<i>Tittel/beskrivelse</i>	<i>U.off.</i>	<i>Arkivref.</i>
SU 13/21	Muntlige orienteringer 19.02.2021		2021/641
SU 14/21	Opprettelse av masteremnet JUR-3903 Forskerlinje med masteroppgave		2020/2194
SU 15/21	Forslag til endring av fagbeskrivelsen for 1. avdeling for fagene ex.fac og statsrett		2016/4457
SU 16/21	Revidert forslag til endring av fagbeskrivelsen for juridisk metode og etikk		2016/5719
SU 17/21	Eventuelt		

ORIENTERINGSSAK

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
19.02.2021

Sak:
13/21

Muntlige orienteringer 19.02.2021

Innstilling til vedtak:

Studieutvalget tar de muntlige orienteringene til etterretning.

Haakon Rognsaa Arnesen
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
19.02.2021

Sak:
14/21

Forslag til emnebeskrivelse for *JUR-3903 Forskerlinje med masteroppgave* – Oppfølging av sak FS 85/20

Innstilling til vedtak:

Studieutvalget vedtar emnebeskrivelse for emnet *JUR-3903 Forskerlinje med masteroppgave* i tråd med vedlagte forslag, med eventuelle merknader fremkommet i møtet.

Bakgrunn

Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet vedtok den 9.12.2020 i sak FS 85/20 *Forslag om oppretting av forskerlinje på Masterprogrammet i rettsvitenskap* fra og med studieåret 2021/2022 å opprette en forskerlinje på 5. avdeling på masterstudiet i rettsvitenskap som skal tilbys som en permanent ordning fra og med høsten 2021. Forskerlinjen skal et omfang på til sammen 70 studiepoeng, og bestå av det eksisterende emnet *JUR-8001 Rettsvitenskapens svenneprøve, rolle og etikk* (2 studiepoeng) og et nytt emne *JUR-3903 Forskerlinje med masteroppgave* (68 studiepoeng), hvorav masteroppgaven skal ha omfang på 60 studiepoeng. For en nærmere gjennomgang vises det til saksfremlegget og vedtaket som er lagt ved i sin helhet (jf. vedlegg 1 og 2).

På denne bakgrunn har fagansvarlig for 5. avdeling ved Det juridiske fakultet, professor Gunnar Eriksen, i samarbeid med prodekan og fakultetsadministrasjonen utarbeidet forslag til emnebeskrivelse for emnet *JUR-3903 Forskerlinje med masteroppgave* (jf. vedlegg 3).

Emnebeskrivelsen er basert på emnebeskrivelsen for *JUR-3901 Masteroppgave stor*, og skal komplementeres av [Studieplan for graden Master i rettsvitenskap ved UiT](https://uit.no/regelverk#v-pills-660871)¹ og [Fagplan for femte avdeling](https://uit.no/regelverk#v-pills-660871)² samt [Reglementet for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap](https://uit.no/regelverk#v-pills-663723).³ Læringsutbyttet som studentene oppnår ved fullført JUR-3903 fremgår i forslaget til emnebeskrivelse, og skal inngå i vurderingen av masteroppgaven på forskerlinjen. JUR-3903 skal vurderes med bokstavkarakterskalaen A-F. For nærmere informasjon om emnet, vises det til vedlagte emnebeskrivelse.

¹ <https://uit.no/regelverk#v-pills-660871>

² <https://uit.no/regelverk#v-pills-660871>

³ <https://uit.no/regelverk#v-pills-663723>

Studieutvalget bes i denne sak om å vedta emnebeskrivelsen for det nye emnet JUR-3903 *Forskerlinje med masteroppgave* (68 studiepoeng), slik at dette kan opprettes i UiTs emnekatalog innen universitetets frist for dette som er 1. mars d.å.

Vurdering

Forslaget til emnebeskrivelse er gjennomgått, og fyller krav til innhold slik disse er fastsatt i [Kvalitetssystem for utdanning ved UiT](#).⁴ Det er presisert at masteroppgaven skal skrives individuelt (jf. [Forskrift om krav til mastergrad](#) § 6, Kunnskapsdepartementet 2005).⁵ Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet i henhold til [nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning](#), nærmere bestemt rammeverkets krav for masternivå.⁶

Emnet *JUR-3903 Forskerlinje med masteroppgave* utgjør 8 studiepoeng mer enn *JUR-3901 Masteroppgave stor*. Dette for å gi formell uttelling i studiepoeng for de obligatoriske elementene som inngår som skal gi studentene økt metodisk kompetanse og innsikt i forskningsaktiviteter og forskning. Dette er nødvendig for å oppfylle formålet med forskerlinjen. Forskrift om krav til mastergrad, se omtalt overfor, gir for øvrig ikke adgang til masteroppgaver med større omfang enn 60 studiepoeng.

Reglementet for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap regulerer masteroppgaver og andre bestemmelser som gjelder denne delen av studiet. Det vurderes som nødvendig å også innta egne bestemmelser for forskerlinjen i dette reglementet, som det ikke er naturlig å regulere gjennom emnebeskrivelsen (søknadskrav, søknadsfrist, frist for å levere masteroppgaven, mulighet for overgang til JUR-3901, økonomiske forhold mv.). Dette vil gjøres i god tid før oppstart av forskerlinjen, og Studieutvalget vil få en egen sak om dette før sommeren.

Hege Skarsfjord
studiesjef

Haakon Rognsaa Arnesen
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 Forslag om oppretting av emnet forskerlinje med masteroppgave fra og med høsten 2021
- 2 Vedtak om oppretting av emnet forskerlinje med masteroppgave fra og med høsten 2021 i sak FS 85/20
- 3 Forslag til emnebeskrivelse for *JUR-3903 Forskerlinje med masteroppgave*

⁴ https://uit.no/Content/624876/Kvalitetssystemutd_publicert.pdf

⁵ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-12-01-1392>

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/hoyere-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk/id564809/>

SAKSFRAMLEGG

Til:
Fakultetsstyret for Det juridiske fakultet

Møtedato:
09.12.2020

Sak:

Forslag om oppretting av forskerlinje på Masterprogrammet i rettsvitenskap fra og med studieåret 2021/2022

Innstilling til vedtak:

Fra og med studieåret 2021/2022 opprettes en forskerlinje som en permanent ordning innenfor Masterprogrammet i rettsvitenskap i henhold til beskrivelsene i dette saksframlegget, og med de merknader som eventuelt fremkommer i møtet.

Bakgrunn

I sak FS 34/20 Forslag om pilotering av forskerlinje på Mastergradsprogrammet i rettsvitenskap som ble behandlet i juni d.å. vedtok Fakultetsstyret at en forskerlinje skulle piloteres i studieåret 2020/2021. Målsettinger og bakgrunn for ønsket om å opprette en forskerlinje, herunder at dette inngår i fakultetets fyrtårnprosjekt *Læring og kunnskap for fremtidens jurist*¹, fremgår av saksframlegget (jf. vedlegg I). Styret ba i denne saken også om at de innen utgangen av 2020 skulle forelegges forslag til en permanent forskerlinje som et tilbud på masterprogrammet fra og med studieåret 2021/2022. Forslaget skulle bygge på erfaringene fra forskerlinjepiloten så langt, og skulle også se hen til innhold, omfang og innretning på allerede eksisterende forskerlinjer både ved UiT og andre institusjoner.

Erfaringene fra gjennomføringen av piloten er kort presentert nedenfor. For øvrig er det vurdert som mest relevant å se nærmere på forskerlinjen i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen (UiB). UiB tilbyr det som per nå er landets foreløpig eneste forskerlinje i rettsvitenskap. Studentene får en individuell oppfølging som bidrar til å utvikle analytiske ferdigheter og metodisk innsikt på et høyere nivå enn under det ordinære masterstudiet. Forskerlinjen ble opprettet i 2017 og anses som en døråpner til en god karriere.

Utviklingsarbeidet knyttet til den permanente forskerlinjen har foregått parallelt med gjennomføringen av piloten. Arbeidet er ledet av professor Gunnar Eriksen, i kraft av Eriksens funksjon som leder av respektive arbeidspakke i Fyrtårnprosjektet og som avdelingsleder for 5. avdeling på Masterprogrammet på rettsvitenskap hvor forskerlinjen inngår.

¹ Fyrtårnprosjektet er delt inn i 5 ulike arbeidspakker, og etablering av forskerlinje inngår i arbeidspakke 2.

Som programstyre for Masterprogrammet i rettsvitenskap har Studieutvalget en rådgivende funksjon overfor Fakultetsstyret når det gjelder endringer i studieplan med videre hvor Fakultetsstyret har vedtakskompetanse. Forslaget til forskerlinje som legges frem i denne sak er behandlet og vurdert av Studieutvalget i møte den 26. november d.å., og utvalget stiller seg enstemmig bak forslaget. Saksfremlegget til Studieutvalget er lagt ved i sin helhet (jf. vedlegg 2). Studieutvalget har også foreslått at det settes av kr. 70 000 i budsjettet for 2021 til forskerlinjen, jf. sak om budsjett som behandles av styret i samme møte.

Kort om erfaringer fra forskerlinjepiloten

Oversikt over innhold og opplegg for forskerlinjepiloten fremgår av vedlagte oversikt (jf. vedlegg 3). Programmet for våren 2021 fastsettes innen utgangen av 2020.

Forskerlinjepiloten er per nå snart ved halvgått løp. Dette gir et noe begrenset erfaringsgrunnlag. For å styrke vurderings- og beslutningsgrunnlaget, er det derfor innhentet informasjon og erfaringer fra forskerlinjen ved UiB.

I henhold til vedtak truffet av Fakultetsstyret i sak FS 34/20 ble det åpnet for at inntil seks studenter som skulle skrive stor masteroppgave høst 2020/vår 2021 skulle kunne tas opp på forskerlinjepiloten. Fakultetet mottok søknad fra to studenter. Begge fikk opptak, og disse studentene er knyttet til forskergruppene i henholdsvis formuerett og statsrett.

I dette pilot-året har fakultetet gitt samtlige seks studenter som har fått stipend fra fakultetet og skriver stor masteroppgave, anledning til å delta på kurs som inngår i forskerlinjepiloten. Dette har blitt godt mottatt blant annet fordi studentene da har fått til gode diskusjoner, noe som har vært fordelaktig både for de to forskerlinjestudentene og de øvrige studentene.

Tilbakemeldingene fra pilotstudentene har også for øvrig vært utelukkende positive, både når det gjelder opplegg og innhold. Sammenfatningsvis støtter erfaringene et måltall på seks studenter på forskerlinjen.

Forslaget til permanent forskerlinje

Oppretting av en forskerlinje som en permanent ordning på Masterprogrammet i rettsvitenskap er tett koplet både til nasjonale anbefalinger og fakultetets strategi og målsettinger. Dette er nærmere utdypet i vedlagte dokumenter.

En rekke forhold er utredet og vurdert som grunnlag for et kvalitetssikret beslutningsgrunnlag i denne saken. For en nærmere vurdering av spesifikke forhold knyttet til rekruttering, opptak, innhold, omfang, innretning mv. vises det til vedlegg 2. I det følgende gis en sammenfatning av forslaget.

Forslag til forskerlinje (sammenfatning)

- Rekruttering: Dersom en permanent forskerlinje vedtas, skal markedsføringen prioriteres.
- Forskerlinjen skal ha et omfang på til sammen 70 studiepoeng, og bestå av emnet *JUR-8001 Rettsvitenskapens svenneprøve, rolle og etikk* (2 studiepoeng) og et nytt emne *JUR-3903 Forskerlinje med masteroppgave* (68 studiepoeng), hvorav masteroppgaven har et omfang på 60 studiepoeng.

- Med forbehold om at det kan bli gjort noen mindre justeringer, vil forskerlinjens innhold være:
 - Masteroppgave (60 studiepoeng). Omfanget av den individuelle veiledningen på selve masteroppgaven, foreslås å være lik som for studenter som skriver *JUR-3901 Stor masteroppgave* (34 timer).
 - JUR-8001 *Rettsvitenskapens svenneprøve, rolle og etikk* (2 studiepoeng). Gjennomføres i oppstarten av opplæringsdelen av ph.d.-programmet, og anses derfor egnet for forskerlinjestudentene. Bestått JUR-8001 vil inngå i opplæringsdelen av ph.d.-programmet for uteksaminerte forskerlinjestudenter som eventuelt søker om og får opptak til ph.d.-programmet i rettsvitenskap.
 - Obligatoriske elementer (8 studiepoeng):

- Oppstart- og informasjonsmøte (1 time)
- Lunsjseminar: Juridisk metode i stormasteroppgaver (1-2 timer)
- Lunsjseminar: Komparasjon i rettsvitenskapelige arbeider (3 timer)
- Lunsjseminar: Formalia og henvisningsteknikker (1-2 timer)
- Lunsjseminar: Muntlige fremdriftsrapporter fra forskerlinjestudentene på 5-10 min, samt juleavslutning (1-2 timer)

HØSTSEMESTER

- Lunsjseminar: Rettspolitikk i rettsvitenskapelige arbeider
- «Tekstkvalitet del 1» (digital forelesning 2 timer)
- Forberedelser/tekstkommentering for «Tekstkvalitet del 2»
- «Tekstkvalitet del 2» – tekstkommentering (1 dag)
- Lunsjseminar: Struktur, sammenheng og konsekvens i en stor tekst (1-2 timer)
- Lunsjseminar: Ferdigstilling av tekst i avhandlingen som skal leveres (1-2 timer)

VÅRSEMESTER

Det er et krav at forskerlinjestudentene deltar på minst fire av syv lunsjseminarer. Forskerlinjestudentene skal ha en formalisert kopling mot og oppfølging fra forskergruppene hele året. Forskerlinjestudentene skal også gjennomføre den samme obligatoriske masterundervisningen og delta på de samme aktivitetene som øvrige studenter som skriver stor masteroppgave (JUR-3901). I tillegg til dette har forskerlinjestudentene mulighet til å delta på aktiviteter i fellesskap med fakultetets øvrige studenter som skriver liten- og stor masteroppgave (jf. *vedlegg 2*).

- Forskerlinjen tilbys innenfor rammen og det overordnede læringsutbyttet for Masterprogrammet i rettsvitenskap. Læringsutbyttet for selve forskerlinjen fremgår av emnebeskrivelsen for *JUR-3903 Forskerlinje med masteroppgave*.
- Deltakelse på forskerlinjen forutsetter at 1.-4. avdeling på Masterprogrammet i rettsvitenskap er bestått. Studentene har da gjennomført alle de ordinære juss-fagene og anses å være faglig modne og motiverte. Det anbefales at studentene har gode karakterer, samt interesse og anlegg for forskning.

- Forskerlinjen skal ha opptak en gang i året, og gjennomføres i høst- og påfølgende vårsemester.
- Det tas opp inntil seks studenter per studieår. Søknaden må inkludere ønsket tema og projektskisse. I rangering brukes den aritmetiske middelveien av karakterene oppnådd på 1. - 4.-avdeling ved dato for søknadsfristen. Beregningsmetoden skal være som angitt i § 35 fjerde ledd i Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet.
- Frist for å levere masteroppgaven på forskerlinjen foreslås å være to uker senere enn innleveringsfrist for *JUR-3901 Stor masteroppgave*.
- Stipend til eventuelt utenlandsopphold på inntil tre måneder fastsettes til inntil kr. 15 000,- per student.
- Studenter som er tatt opp til forskerlinjen, men som likevel ikke fullfører denne, kan søke fakultetet om å få levere *JUR-3901 Stor masteroppgave*.
- Ved bestått forskerlinje vil studentene få en egen bevitnelse fra fakultetet som nærmere beskriver faglig innhold og læringsutbytte. For øvrig vil det fremgå av emneoversikten på vitnemålet at forskerlinjen er gjennomført.

Øvrige kostnader og ressursbehov

Fakultetet bærer allerede kostnadene ved å sende alle stormasterstudenter på det årlige nasjonale stormasterseminaret. Disse kostnadene vil være de samme uansett om stormasterstudentene går på en forskerlinje eller ikke. Det kan imidlertid tenkes at opprettelsen av en forskerlinje vil føre til at totalantallet studenter som skriver stor master øker, og slik gir en utgiftsøkning. Det vil ellers være utgifter knyttet til studenter som eventuelt reiser på utenlandsopphold, til veilederreiser for forskerlinjestudenter med ekstern veileder, og til eksterne undervisere i form av honorar og reise/opphold. Det vurderes som formålstjenlig å benytte lærere som allerede underviser på forskerlinjen ved UiB for slik å ha en høyest mulig kvalitet på tilbudet. Dette vil ikke utgjøre spesielt store utgifter, og antas å ville kunne dekkes innenfor det ordinære undervisningsbudsjettet. Videre vil det kunne påløpe utgifter i forbindelse med at emnet JUR-8001 må tilbys hver høst, uavhengig av om det står på programmet for noen av stipendiatene. Endelig vil forskergruppene få økte kostnader i forbindelse med sine aktiviteter knyttet til møter og deltakelse på andre arrangement, da forskerlinjestudentene skal inngå i forskergruppene.

Som nevnt innledningsvis har Studieutvalget i sitt innspill til budsjett for 2021, foreslått at Fakultetsstyret setter av kr. 70.000 til forskerlinjen. Det er tatt utgangspunkt i at forskerlinjen opprettes fra og med studieåret 2021/2022, og at det tas opp inntil seks studenter hvert år. Budsjettinnspillet er imidlertid gitt kun med halvårsvirkning (høst 2021). Forutsatt god rekruttering, kan det tenkes at det vil bli behov for å øke budsjetttrammene.

Endringer i studieplan, emner og reglementer

Dersom Fakultetsstyret vedtar forskerlinjen på permanent basis, må emnet *JUR-3903 Forskerlinje med masteroppgave* opprettes. Dette må ifølge universitetets frister gjøres i Fakultetsstyrets første møte våren 2021. Videre må Fakultetsstyret vedta endringer i fagbeskrivelsen for 5. avdeling og studieplanen for Masterprogrammet i rettsvitenskap, slik at forskerlinjen fremkommer som et tilbud

innenfor studieprogrammet. I tillegg vil det være nødvendig å vedta endringer i flere av fakultetets regelverk, og dette må være på plass i god tid før semesterstart 2021.

Avsluttende kommentarer

Som denne saken viser kan forskerlinjer være krevende å etablere da de til en viss grad utfordrer bestemmelser om eksempelvis studienormering, arbeidsomfang, faglig nivå og progresjon, slik dette er fastsatt i nasjonale forskrifter og i kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning mv. Til tross for større arbeidsbelastning enn i det ordinære stormasterløpet, vurderes en forskerlinje likevel som et attraktivt og viktig tilbud og tilskudd til dyktige og motiverte studenter med god arbeidskapasitet. Tilbudet vil være aktuelt både for de som ønsker en forskerkarriere, men også for de som ønsker en grundigere fordypning i analytiske ferdigheter og økt metodisk innsikt. Det er et mål om at forskerlinjen skal bidra til å befeste Det juridiske fakultet ved UiT som et attraktivt studiested i konkurransen om de dyktigste studentene, og også skal bidra til økt søknad på fakultetets utlyste stipendiatstillinger.

Lena L. Bendiksen
dekan

Øyvind Edvardsen
fakultetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandlere: juridisk rådgiver Haakon R. Arnesen og studiesjef Hege Skarsfjord

Vedlegg:

1. FS 34/20 Forslag om pilotering av forskerlinje på Mastergradsprogrammet i rettsvitenskap
2. SU 105/20 Forslag om permanent forskerlinje på Masterprogrammet i rettsvitenskap
3. Innhold i forskerlinjepiloten 2020/2021

Saksprotokoll i Fakultetsstyret for Det juridiske fakultet - 09.12.2020

Vedtak

Fra og med studieåret 2021/2022 opprettetes en forskerlinje som en permanent ordning innenfor Masterprogrammet i rettsvitenskap i henhold til beskrivelsene i saksframlegget.

Emnebeskrivelse Forskerlinje med masteroppgave

Navn	Forskerlinje med masteroppgave
Emnekode og emnenivå	JUR-3903
Emnetype	<p>Forskerlinje med masteroppgave kan ikke tas som enkelttemne, men er forbeholdt studenter som er tatt opp det femårige masterprogrammet i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet.</p> <p>Emnebeskrivelsen må ses i sammenheng med Studieplan for graden Master i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø (2020), Fagplan for 5. avdeling ved masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Tromsø, og Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap.</p>
Omfang	68 studiepoeng
Opptakskrav, forkunnskapskrav og anbefalte forkunnskaper	<p>Forskerlinjen har et samlet omfang på 70 studiepoeng og inkluderer i tillegg til JUR-3903, også JUR-8001 Rettsvitenskapens svenneprøve, rolle og etikk (2 studiepoeng).</p> <p>Det tas opp inntil seks studenter per studieår, og oppstart er i høstsemesteret på 5. studieår på masterprogrammet i rettsvitenskap.</p> <p>Opptak forutsetter bestått 1.-4. avdeling på masterstudiet i rettsvitenskap med gode resultater. I tillegg er det ønskelig med interesse og anlegg for forskning. Søknaden må inneholde ønsket mastertema og en prosjektbeskrivelse.</p> <p>Dersom det er flere søkere enn plasser, rangeres søkerne etter karakterer og prosjektbeskrivelsen. Ved rangering brukes den aritmetiske middelverdien av karakterene oppnådd på 1.-4. avdeling på masterstudiet i rettsvitenskap ved dato for søknadsfrist på forskerlinjen. Beregningsmetoden er som angitt i § 35 fjerde ledd i Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet.</p> <p>For å få levere masteroppgaven på forskerlinjen, må JUR-8001 være bestått.</p>
Faglig innhold	<p>I emnet JUR-3903 Forskerlinje med masteroppgave skal studentene skrive en masteroppgave med omfang på 60 studiepoeng.</p> <p>Oppgaven skal være et selvstendig arbeid på mellom 72 til 113 sider, jf. Reglement for valgfri delen av masterstudiet i rettsvitenskap. Oppgaven skal skrives individuelt.</p>

	<p>Studentene må i likhet med alle studenter på masterprogrammet i rettsvitenskap som skal skrive masteroppgave, gjennomføre et obligatorisk innføringskurs, se mer i punktet om undervisnings- og arbeidsform nedenfor.</p> <p>I tillegg inngår obligatoriske forskerlinjeelementer som avvikles i løpet av høst- og etterfølgende vårsemester med et samlet omfang på 8 studiepoeng.</p> <p>Gjennomføring av de obligatoriske forskerlinjeelementene er vilkår for å få levere masteroppgaven i JUR-3903, og kompetansen som oppnås gjennom dette inngår i læringsutbyttekravene og i vurderingsgrunnlaget for emnet.</p>
Læringsutbytte	<p>Kunnskap</p> <p>Etter bestått emne har studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spesialisert innsikt innenfor det fagfeltet masteroppgaven omhandler • inngående kunnskap om de særskilte metodiske utfordringene på fagområdet, med sikte på å kunne foreta selvstendig analyse av tema og kildemateriale • avansert kunnskap om grunnleggende vitenskapsidealer, herunder krav til referanser og respekt for andres arbeider • avansert kunnskap om bearbeidelse og fremstilling av større juridiske eller delvis juridiske problemstillinger • kunnskap om at det finnes ulike metodiske tilnærminger innenfor rettsvitenskapelig forskning • god kunnskap om vurderingskriterier for rettsvitenskapelige tekster, herunder krav til form og innhold • kunnskap om og forståelse for rettsforskerens rolle i samfunnet • kunnskap om de etiske spørsmålene som reises innen fagfeltet, og om etiske dilemmaer i juridisk forskning • kunnskap om og erfaring med deltakelse i en forskningsgruppe <p>Ferdigheter</p> <p>Etter bestått emne kan studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identifisere, formulere og drøfte rettslige problemstillinger i samsvar med faglige idealer, herunder disponere tekst i hovedproblemstillinger, argumentasjon og konklusjoner

	<ul style="list-style-type: none"> • bruke juridisk metode på en selvstendig måte, herunder argumentere åpent og mest mulig fullstendig med presise og etterprøvbare kildehenvisninger • skrive en selvstendig framstilling • håndtere et stort informasjons- og kildetilfang i samsvar med rettsvitenskapelige idealer • fremstille rettslige resonnementer på en tydelig og presis måte, skriftlig til fagfellesskapet • skille mellom rettsdogmatiske og rettspolitiske analyser i juridisk arbeid, herunder kritisk vurdere gjeldende rett og drøfte behovet for endringer • kritisk vurdere egne og andres forskningsresultater i søken etter ny kunnskap • identifisere og forstå samfunnsmessig relevans av de(n) rettslige problemstillingen(e) som utredes • fremstille en større juridisk utredning på minimum 72 sider og maksimum 113 sider <p>Generell kompetanse</p> <p>Etter bestått emne kan studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende kunnskaper og ferdigheter ervervet i arbeidet med masteroppgaven, individuelt og i samarbeid med andre • kommunisere rettslige resonnementer på en tydelig og presis måte, skriftlig til fagfellesskapet og allmennheten • formidle sine funn i avhandlingsprosjektet til fagfellesskapet og andre • anvende kunnskap og ferdigheter ervervet i arbeidet med masteroppgaven på alle rettsområder og til alle arbeidsoppgaver og prosjekter hvor det er relevant • identifisere og reflektere over problemstillinger knyttet til akademisk redelighet i skriftlige fremstillinger • anvende de ovennevnte kunnskaper og ferdigheter til å gjennomføre større skriftlige arbeider innenfor gitte tidsrammer • delta i den faglige diskursen i et rettsvitenskapelig forskningsmiljø
Undervisning og arbeidsform	<p>Studentene må gjennomføre et obligatorisk innføringskurs som gir innføring i skriving av større arbeider og vitenskapelig tenkning, jf. § 17 i Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap. Kurset består av både forelesninger og seminarundervisning.</p>

	<p>Masteroppgaven gir studentene trening i bearbeidelse og fremstilling av større juridiske eller delvis juridiske problemstillinger, basert på en selvstendig analyse av tema og kildemateriale. Oppgaven gir i tillegg studentene en faglig fordypning i et særskilt emne.</p> <p>Gjennom å skrive stor masteroppgave på forskerlinjen trenes studentene i å skrive rettsvitenskapelige tekster ved deltakelse på kurs, forskergruppemedlemskap og andre faglige tilbud med relevans for arbeidet med masteroppgaven. Studentene gis et utvidet perspektiv på metodevalg gjennom introduksjon til ulike rettsvitenskapelige metoder og metodetilnærminger, samt større metodisk forståelse. Studentene øves i evnen til kritisk tenkning i samarbeid med andre med sikte på å utvikle kreative og innovative løsninger på fremtidige rettslige problemstillinger.</p> <p>I de obligatoriske forskerlinjeelementene inngår møter, seminarer, kurs, presentasjoner, samt deltakelse i øvrige aktiviteter i den forskergruppen studenten er tilknyttet. Det utarbeides hvert år et eget program for forskerlinjen hvor det faglige innholdet fremgår i detalj.</p> <p>Studentene gis tilbud om veiledning under arbeidet med masteroppgaven, jf. Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap, og følges ellers opp av den forskergruppen studenten er tilknyttet.</p>
Eksamen og vurdering	<p>Deltakelse på innføringskurset er et vilkår for å levere masteroppgave til bedømmelse. Fritak fra deltakelse på innføringskurset kan bare gis i særlige tilfeller, og etter skriftlig søknad til fakultetet, jf. Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap § 17 nr. 3.</p> <p>Gjennomføring av de obligatoriske forskerlinjeelementene er også vilkår for å få levere masteroppgaven, og kompetansen som oppnås gjennom dette inngår i vurderingsgrunnlaget.</p> <p>Masteroppgaven skal leveres inn til nærmere angitt frist, og skal fylle de krav som er nærmere angitt i Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap.</p> <p>Vurderingsuttrykket er karakterskalaen A-F, med F som ikke bestått. Metodekunnskapene som studentene skal ha tilegnet seg gjennom de obligatoriske forskerlinjeaktivitetene blir vurdert som del av vurderingen av masteroppgaven.</p>

UiT Norges arktiske universitet

	<p>Masteroppgaven kan kun leveres til ny sensur i omarbeidet form dersom studenten får resultatet «ikke bestått» i emnet, jf. § 26 i Forskrift om studier og eksamener ved UiT Norges arktiske universitet.</p> <p>Fakultetet kan godkjenne at masteroppgaven leveres på et annet språk enn norsk, jf. Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap § 24 nr. 2.</p>
Undervisnings- og eksamensspråk	Undervisningsspråket er norsk

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
19.02.2021

Sak:
15/21

Forslag til endring av fagbeskrivelsen for 1. avdeling for fagene Ex.fac og Statsrett gjeldende fra studieåret 2021/2022

Innstilling til vedtak:

1. For faget Statsrett endres fagbeskrivelsen for 1. avdeling:

Læringsutbyttet «kunnskap om gjennomføringen av EØS-retten i norsk intern rett», tas inn.

2. For emnet JUR-0500 Examen facultatum jusfaglig variant endres emne- og fagbeskrivelsen for 1. avdeling:

Læringsutbyttet «kunnskap om og forståelse for hvordan internasjonal rett får virkning i Norge, herunder om EØS-rettens betydning i norsk intern rett», tas inn.

3. Endringene i vedtakspunkt 1 og 2 trer i kraft fra og med studieåret 2021/2022.

Bakgrunn

På bakgrunn av trygdeskandalen, også omtalt som «Nav-skandalen» ble utredningen NOU 2020:9 «Blindsonen – Granskning av feilpraktiseringen av folketrygdlovens oppholds krav ved reiser i EØS-området» publisert på vegne av Arbeids- og sosialdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. I utredningen anbefales det at undervisningen i EØS-retten styrkes ved norske læresteder som tilbyr juristutdanning. Som et ledd i oppfølgingen både av skandalen og utredningen ba ledelsen ved fakultetet førsteamanuensis Martin Hennig om å utarbeide en rapport med gjennomgang av hvordan undervisningen i EØS-rett per i dag er ivarettatt ved Det juridiske fakultetet ved Universitetet i Tromsø, samt komme med forslag til hvordan denne kan styrkes for om mulig å imøtekomme og forebygge fremtidige rettslige konflikter av den typen trygdeskandalen har skapt. Hennig leverte sin rapport 8. februar 2021 (jf. *vedlegg 1*). Det fremgår av rapporten at EØS-retten samlet sett er godt integrert på masterstudiet i rettsvitenskap og vies mye oppmerksomhet i undervisningen, og Hennig legger til grunn at studentene ved fullførte studier vil ha gode faglige forutsetninger for å håndtere EØS-rettslige problemstillinger når de går ut i arbeidslivet. Likevel anbefales at viktigheten av EØS-retten innenfor enkelte fag ytterligere understrekes og belyses og Hennig har kommet med forslag til hvordan dette kan gjøres.

Med utgangspunkt i disse forslagene i rapporten har prodekan utdanning i samarbeid med avdelingsleder på 1. avdeling Tor Wigum, som begge underviser i Ex.fac, og underviserne i faget Statsrett arbeidet frem forslag om to endringer i læringsutbyttebeskrivelsene for fagene Ex. fac og Statsrett på 1. avdeling, som begge skal tre i kraft studieåret 2021/2022.

I emnet Ex.fac forelås inntatt et nytt kunnskapskrav i læringsutbyttebeskrivelsene med slik utforming:

«kunnskap om og forståelse for hvordan internasjonal rett får virkning i Norge, herunder om EØS-rettens betydning i norsk intern rett»

Utformingen avviker noe fra Hennigs forslag i rapporten. Grunnen er at det er behov for å synliggjøre bedre i læringsutbyttebeskrivelsene det fokus på internasjonal rett som er i gjeldende pensum. Dette fokuset er ivaretatt i undervisningen, men altså ikke fullt i samsvar med pensumdekkingen. At det foreslåtte nye kunnskapskravet har god dekning i pensum, fremgår direkte av læreboken på s. 22. Der fremgår at det i kapittel 6 i læreboka nettopp settes fokus på kunnskap og forståelse av hvordan internasjonal rett får virkning i Norge. I denne sammenheng er det nødvendig å korrigere hva som fremgår i rapporten på ett punkt, nemlig det den sier om at EØS-retten ikke er gitt konkret pensumdekning i lærerboka i Ex. fac faget (jf. vedlagte rapport s. 3). EØS-retten er gitt konkret pensumdekning i pkt. 6.4 i læreboka over 11 sider.

I faget Statsrett foreslås inntatt et nytt kunnskapskrav i læringsutbyttebeskrivelsene med samme utforming som foreslått i Hennigs rapport:

«kunnskap om gjennomføringen av EØS-retten i norsk intern rett»

Avdelingsleder og underviserne i faget Gunnar Eriksen og Marius Storvik slutter seg til Hennigs vurderinger av begrunnelsen for endringen i rapporten, og støtter at dette inntas i læringsutbyttebeskrivelsene for Statsrett.

Vedlagt følger forsag til justert fagbeskrivelse for 1. avdeling i henhold til forslaget, inklusive emnebeskrivelsen for Ex.fac, med spor endringer.

Kristine Helen Korsnes
prodekan for utdanning

Hege Skarsfjord
studiesjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg:

1. Rapport om undervisningen i EØS-rett
2. Forslag til fagbeskrivelse for 1. avdeling med spor endring

Rapport – Forslag til styrking av EØS-undervisningen ved Det Juridiske fakultet, UiT

Skrevet av førsteamanuensis Martin Hennig, februar 2021

Bakgrunn:

Siden høsten 2019 har den såkalte «NAV-saken» har blitt viet betydelig oppmerksomhet av norske myndigheter, i pressen og av befolkningen generelt. NAV-saken omhandler den rettslige konflikten som har oppstått ved at norske trygdemyndigheter har nektet eksport av ulike trygderettigheter fra Norge til andre EØS-land. I henhold til folketrygdlovens bestemmelser er det ikke tillatt for trygdemottakere som befinner seg i et annet EØS-land å motta kontantytelser som arbeidsavklaringspenger, sykepenger og pleiepenger. Folketrygdloven krever at mottakerne av slike ytelser fysisk befinner seg på norsk territorium. Et slikt krav om tilstedeværelse i Norge som vilkår for å motta trygdeytelser er etter alle solemerker uforenelig med EØS-retten, som innebærer at EØS-borgere skal kunne bevege seg fritt innenfor hele EØS-området. Ved at norske myndigheter har holdt tilbake trygdeytelser overfor trygdeberettigede mottakere, er det mye som taler for at det foreligger brudd på blant annet den frie bevegelse av arbeidstakere, retten til å yte tjenester og etableringsretten. Det kan også diskuteres hvorvidt det foreligger brudd på EUs unionsborgerrettigheter, dersom man legger til grunn at EØS-rettens regler om fri bevegelse må tolkes i lys av EUs unionsborgerrettigheter.

Det er en rekke uavklarte EØS-rettslige spørsmål som kan reises i forbindelse med NAV-saken. Uavhengig av hvilke materielle resultater EFTA-domstolen og norske domstoler lander på i denne saken, så er det på det rene at den norske lovgiver, norske forvaltningsorganer og norske domstoler, ikke har nedlagt tilstrekkelige ressurser i å behandle og vurdere de kompliserte rettslige spørsmålene som NAV-saken har reist.

I 2020 ble utredningen NOU 2020:9 «Blindsonen – Gransking av feilpraktiseringen av folketrygdlovens oppholds krav ved reiser i EØS-området» publisert på vegne av Arbeids- og sosialdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. I denne utredningen belyses en rekke av de utfordringene som NAV-saken reiser, og det anbefales at undervisningen i EØS-retten ved norske læresteder som tilbyr juristutdanning styrkes. I det følgende vil jeg først redegjøre for hvordan undervisningen i EØS-rett per dags dato er ivarettatt ved Det juridiske fakultet, UiT. Deretter vil jeg komme med ulike forslag til hvordan undervisningstilbudet kan styrkes med tanke på hvordan Det juridiske fakultet ved UiT kan imøtekomme og forebygge fremtidige rettslige konflikter av den typen som NAV-saken har skapt.

Dagens EØS-undervisning ved UiT, per februar 2021:

EØS-rett er del av den fastlagte og obligatoriske delen av den femårige masterutdanningen i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet, UiT. Faget undervises på 2. avdeling, det vil si det andre året i mastergradløpet.

Undervisningen i EØS-rett er tildelt 8 studiepoeng og består av en forelesningsrekke etterfulgt av en seminarrekke. Forelesningsrekken er på 10 timer med 2 timer til

oppfølgingsspørsmål og seminarrekken er på 12 timer. Pensumboken i faget «EØS-rett», Sejersted, Arnesen og Rognstad (2011) er på om lag 300 sider. Videre gis det øvingsoppgaver med EØS-rettslig tema og EØS-rettslige problemstillinger dukker ofte opp til eksamen. Fra og med 2020 er problematikken knyttet til NAV-saken viet stor oppmerksomhet på forelesning. På forelesningene i EØS-rett er også sammenhengen mellom norsk forvaltningsrett, norsk trydgerett og EØS-rett gjort til tema.

I tillegg til undervisningen på 2. avdeling, er EØS-rett en godt integrert del av pensum på de øvrige avdelingene. Nedenfor gis det en oversikt over pensumdekningen av EØS-retten på 1., 3., 4. og 5. avdeling.

I faget ex. fac. på 1. avdeling behandles EØS-retten inngående i pensumboken «Fra lov til rett», Sæther/Aarli (2017). I henhold til forfatterne utforsker boken «rettens rolle i samfunnet», og forfatterne har et gjennomgående fokus på hvordan EØS-retten er implementert og spiller inn ved avgjørelsen av juridiske problemstillinger. I denne boken fremheves betydningen av EØS-retten blant annet ved avgjørelse av spørsmål om oppholdstillatelse, gjennomføring av internasjonale avtaler i norsk rett (transformasjon/inkorporasjon), Grunnlovens krav ved suverenitetsavståelse samt at forfatterne forklarer og redegjør for grunntrekkene ved tolkning av EØS-rettslige kilder. Boken gir etter min mening studentene en god innføring i de sentrale rettslige prinsippene i EØS-retten og dens gjennomføring i norsk intern rett. Boken gir også studentene et godt utgangspunkt for videre undervisning i EØS-faget på 2. avdeling.

Også i faget statsrett på 1. avdeling er EØS-retten viet oppmerksomhet. EØS-retten er i statsretten gitt om lag 2 siders konkret dekning i pensumboken «Konstitusjonelt demokrati», Smith, 4. utg. (2017). Lærebokforfatteren gir her en kortfattet innføring i hva EØS-avtalen går ut på og hvordan den er gjennomført i norsk intern rett. Også i faget folkerett på 1. avdeling er EØS-retten en integrert del av pensumlitteraturen, men er i dette faget ikke EØS-retten behandlet som et eget tema i læreboken.

Videre er EØS-rettslige spørsmål godt integrert og viet betydelig oppmerksomhet i boken «Avtaler», Giertsen (2017) i 1. avdelingsfaget avtalerett. Forfatteren bruker gjennomgående eksempler fra EU-domstolen, blant annet i relasjon til gjennomføringen av EUs forbrukeravtaledirektiv i norsk rett.

I metodefaget på 3. avdeling er EØS-retten viet mye omtale. Konkrete delkapitler i denne boken omhandler betydningen av EØS-retten i et metodisk perspektiv. Samlet sett vies om lag 20 sider konkret til EØS-retten, men i boken behandles EØS-rettslige spørsmål gjennomgående.

På 4. avdeling er EØS-retten en integrert del av ulike fag, blant annet i sivil- og straffeprosessfagene.

På 5. avdeling tilbys faget JUR- 3602 Introduction to International and EU Trade Law som spesialfag.

Samlet sett er det min oppfatning at EØS-retten vies mye oppmerksomhet i undervisningen ved Det juridiske fakultet. EØS-retten er godt integrert gjennom hele masterstudiet og ved

fullførte studier vil studentene har gode faglige forutsetninger for å håndtere EØS-rettslige problemstillinger når de går ut i arbeidslivet.

Foreslåtte endringer:

Som nevnt ovenfor er allerede EØS-retten godt integrert i masterstudiet i rettsvitenskap ved UiT. Likevel er det min anbefaling at Det juridiske fakultet innenfor enkelte fag ytterligere understreker og belyser viktigheten av EØS-retten som en integrert del av norsk intern rett. I det videre oppstiller jeg mulige forslag til hvordan dette kan gjøres.

1. Avdeling:

På 1. avdeling er det mulig å fremheve EØS-rettens betydning i fagene ex. fac., statsrett, folkerett og i avtalerett.

Når det gjelder ex. fac. er som nevnt EØS-retten viet mye oppmerksomhet i læreboken, selv om EØS-retten som sådan ikke er skilt ut som eget tema og gitt konkret pensumdekning. Etter å ha lest pensumboken og avlagt eksamen kan det nok forventes at studentene sitter igjen med grunnleggende kunnskap om EØS-retten. Det kan derfor være aktuelt å føye til et krav om «kunnskap» i læringsutbyttebeskrivelsen i faget. Innvendingen mot dette er at EØS-retten ikke er skilt ut som eget tema i læreboken, og at 1. avdelingsstudentene kan ha problemer med å ta til seg kunnskap om EØS-rett siden de ikke har konkrete sider i boken å forholde seg til.

Følgende endring i faget ex.fac foreslås (min endring i *kursiv*):

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått Examen facultatum har studenten:

- god kunnskap om og forståelse for de sentrale institusjonene i det norske rettssystemet
- god kunnskap om og forståelse for de grunnleggende prinsipper og det sentrale verdigrunnlaget for rettsstaten
- god kunnskap om og forståelse for hvordan retten fungerer i et samfunn og samspillet mellom rett og samfunn
- god kunnskap om og forståelse for hvorfor og hva det betyr at retten må ha legitimitet
- god kunnskap om og forståelse for grunnleggende juridisk metode og prosessen fra rettsgrunnlag til rettsregel. Herunder til hvilke argumenter (rettsgrunnlag) som kan inngå i prosessen og hvilke regler (rettskildeprinsipper) som styrer anvendelsen av disse fram mot standpunktstaking til hva som er gjeldende rett
- *kunnskap om EØS-rettens betydning i norsk intern rett*

På 1. avdeling er det først og fremst i faget statsrett at det vil være enklest å fremheve viktigheten av EØS-retten. I statsrett er allerede EØS-retten del av pensum i boken Eivind Smith «Konstitusjonelt demokrati», 4. utg. 2017 og er omtalt på ss. 152-153, med underoverskriften «Litt om EU og EØS». Det som skrives om EU- og EØS-retten er godt tilpasset 1. avdelingsstudenter og gir etter min mening en god innføring i hvordan mekanismen for å gi EØS-retten virkning i intern norsk rett fungerer. Det som skrives om

EØS-retten har et statsrettslig perspektiv, og tematikken passer naturlig inn i faget statsrett slik det presenteres av lærebokforfatteren. Når det er sagt så behandles tematikken konkret bare over om lag to sider, selv om EØS-rettslige spørsmål også tas opp andre steder i boken. Vi kan derfor eventuelt ikke kreve noe mer enn «kunnskap» om gjennomføringen av EØS-retten av studentene etter avlagt eksamen.

For å fremheve betydningen av EØS-retten innenfor statsretten foreslår jeg å føye til følgende endring i kravet til læringsutbytte i statsrett (mitt forslag i *kursiv*):

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått 1. avdeling har studenten:

- god kunnskap om lovgivningsprosessen, forvaltningens myndighet og domstolenes
- rolle, med særlig vekt på Høyesterett
- kunnskap om forbudet mot tilbakevirkende lover og vernet om den private eiendomsrett
- kunnskap om legalitetsprinsippet og ytringsfriheten
- kunnskap om sentrale hendelser i norsk forfatningshistorie
- kunnskap om maktfordelingens grunnlag, statsmaktens organisering og riksretten
- kunnskap om Stortingets instruksjonsrett og parlamentarismen
- kunnskap om kongens stilling
- *kunnskap om gjennomføring av EØS-retten i norsk intern rett*

2. Avdeling:

Som allerede påpekt ovenfor gir dagens undervisning i EØS-rett etter min mening et godt grunnlag og utgangspunkt for å studentene på 2. avdeling til å identifisere og håndtere rettslige konflikter av den typen som NAV-saken representerer. På denne avdelingen ønsker jeg likevel at studentene får anledning til å sette seg enda grundigere inn i de problemstillingene som NAV-saken reiser. Et forslag er å føye til én eller flere juridiske artikler som går i dybden i problematikken fra NAV-saken.

En veldig god artikkel som belyser de sentrale problemstillingene i NAV-saken finner man i Lov og rett, vol. 59, 4, 2020, s. 191–212, «Nav-saken, likebehandlingsprinsippet og retten til fri bevegelighet», skrevet av professor Tarjei Bekkedal ved UiO. I artikkelen går han utførlig gjennom sakskomplekset og presenterer en dyptgående analyse av de rettslige problemstillingene som norske myndigheter og trygderettighetsmottakere per i dag står overfor. Artikkelen befinner seg også i kjerneområdet for den kunnskap 2. avdelingsstudentene skal ha etter endt eksamen. Av kunnskapskravene på 2. avdeling fremgår det at studentene skal ha «kunnskap om hovedreglene for det indre marked (de fire friheter, konkurransereglene)» og «god kunnskap om hvordan EØS knytter Norge til EUs indre marked og rettslige forskjeller mellom EØS- og EU-samarbeidet». Artikkelen til Bekkedal omhandler fri bevegelighet innenfor EØS-området og vil gi studentene ikke bare et viktig supplement til pensum med tanke på det konkrete sakskomplekset i NAV-saken, men artikkelen vil også ytterligere fremme studentenes forståelse for hvordan det indre marked fungerer.

Annen litteratur med relevans for NAV-saken har også blitt vurdert med tanke på innlemmelse på 2. avdeling. Blant de artiklene jeg har lest gjennom er:

-Eriksen, Christoffer C. og Ingunn Ik Dahl: «Tolkningstil og tillit». Stat og Styling, nr. 2 2020 (vol. 30), s. 40-44

-Eriksen, Christoffer C. og Ingunn Ik Dahl: «Tolkningstil og tillit». Stat og Styling, nr. 2 2020 (vol. 30), s. 40-44

-Bekkedal, Tarjei: «The Internal, Systemic and Constitutional Integrity of EU Regulation 883/2004 on the Coordination of Social Security Systems: Lessons from a Scandal». Oslo Law Review, nr. 3 2020 (vol. 7), s. 145-167

Dette er alle gode artikler, men artikkelen til Bekkedal i Lov og rett, nevnt ovenfor, skiller seg ut i positiv retning ved at den på lettfattelig måte knytter sammen NAV-skandalen og den øvrige tematikken som er sentral på 2. avdeling, herunder reglene om det indre marked som er en sentral del av EU/EØS-faget.

Hvorvidt det er mulig å føye artikkelen til pensum med tanke på sideantallsbegrensningen må ses nærmere på. Dersom artikkelen tilføyes, vil antall sider pensumlitteratur totalt utgjøre om lag 320 sider fordelt på 8 studiepoeng. Etter min erfaring er dette akseptabelt, og innenfor rammene for antall sider som det kan kreves at studentene leser i det enkelte fag. Eksempelvis er det noe høyere antall sider per studiepoeng i faget alminnelig obligasjonsrett på 3. avdeling, enn hva man nå vil få hvis Bekkedals artikkel føyes til pensum i faget EU/EØS-rett på 2. avdeling.

Når det gjelder pensum på 2. avdeling er min anbefaling at følgende endring gjøres (min tilføyelse i kursiv):

- *Sejersted m.fl.: EØS-rett (3. utg. 2011), kap. 1 til og med 17 (til sammen ca 300 sider).*
- *Bekkedal, Nav-saken, likebehandlingsprinsippet og retten til fri bevegelse, Lov og rett, vol. 59, 4, 2020, s. 191–212 (21 sider)*

Også kunnskapskravene på 2. avdeling bør oppdateres. Her er min anbefaling at følgende justering utføres (min tilføyelse i kursiv):

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått andre avdeling har studenten:

- god kunnskap om særtrekkene ved EUs rettssystem med vekt på direkte virkning, forrang og medlemsstatenes erstatningsansvar
- god kunnskap om reglene om fritt varebytte
- kunnskap om hovedreglene for det indre marked (de fire friheter, konkurransereglene)
- kunnskap om forholdet mellom statsrett, EU/EØS-rett og folkerett
- god kunnskap om hvordan EØS knytter Norge til EUs indre marked og rettslige forskjeller mellom EØS- og EU-samarbeidet
- god kunnskap om EFTA-domstolen og betydningen dens avgjørelser har for norsk rett
- kunnskap om EUs utvikling, institusjoner og om rettsreglenes særlige betydning i samarbeidet
- *kunnskap om samspillet mellom forvaltningsrett, trygderett og EØS-rett*

Prodekan for forskning har etterspurt pensumdekning for dette forslaget. I den foreslåtte artikkelen til Bekkedal i Lov og rett behandles tematikken indirekte ved gjennomgangen av bakgrunnen for NAV-saken og tolkningen og anvendelsen av det aktuelle regelverket som ligger til grunn for konflikten. Det må imidlertid erkjennes at det ikke foreligger litteratur som konkret tar for seg samspillet mellom forvaltningsrett, trygderett og EØS-retten. Det er imidlertid min mening at studentene bør sitte igjen med gode forutsetninger for å ha kunnskap om samspillet mellom disse tre fagene etter å ha fulgt undervisningen på 2. avdeling. På forelesning i EU/EØS-rett snakker jeg mye om NAV-saken og hvordan forvaltningen og trygderetten har oversett viktige EØS-rettslige problemstillinger som har ført til den situasjon som vi nå befinner oss i som følge av NAV-saken.

Grunnen til at det bare kreves «kunnskap» om tematikken, og ikke «god kunnskap» er for det første at samspillet mellom disse tre fagene er komplisert. Studentene lærer disse tre fagene hver for seg, men å trekke linjer mellom de tre fagene er å kreve mye av studentene, spesielt på 2. avdeling. Likevel bør studentene ha «kunnskap» om sammenhengen mellom fagene, særlig med tanke på at NAV-saken vies mye oppmerksomhet i på forelesning.

3. og 4. avdeling:

På 3. og 4. avdeling er det også mulig å understreke betydningen av EØS-retten. I pensumboken til Skoghøy på 3. avdeling vies som nevnt EØS-retten betydelig plass og omtale. I tilleggsartiklene som er tatt med som del av pensum i dette faget nevnes forholdet til EØS-retten sporadisk, eksempelvis i Bergo, Rettskildelærens gjenstand og metoder – en kritikk, i Høgberg og Sunde (red.), «Juridisk metode og tenkemåte» 2019. Likevel er fokuset i disse artiklene i liten grad rettet mot EØS-retten.

På 3. avdeling bør det la seg gjøre å føye til følgende endring (mitt forslag i kursiv):

3. avdeling:

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått tredje avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om hva en rettsregel er og hvilke forskjellige typer rettsregler som finnes
- avansert kunnskap om rettskildeprinsipper
- avansert kunnskap om grunnlaget for rettskildene og rettskildeprinsippene
- avansert kunnskap om bruken av rettskildene i visse argumentasjons- og vurderingsmønster
- avansert kunnskap om lovfestede, ulovfestede og kontraktsfestede regler som rettslig grunnlag for ulike rettigheter og krav
- avansert kunnskap om ulike former for skjønn
- *avansert kunnskap om EØS-rettens betydning ved tolkning og anvendelse av rettskildene*

Jeg er imidlertid skeptisk til om det bør innføres et slikt krav på 3. avdeling. Grunnen til dette er at denne avdelingen, i tillegg til metodefaget, i all hovedsak omhandler obligasjonsrett og tredjemannsfagene. EU- og EØS-retten er naturligvis en integrert del av de tradisjonelle 3. avdelingsfagene, særlig i obligasjonsretten hvor EUs forbrukerdirektiver er gjort til del av norsk intern rett. Likevel er undervisningen lagt opp slik at EØS-rettslige spørsmål vies lite tid og oppmerksomhet, og fokus i pensumbøkene og i undervisningen er i all hovedsak rettet mot norsk lovverk og rettspraksis fra norske domstoler. Grunnen til at EØS-retten blir «satt i skyggen» har nok å gjøre med at det er krevende nok som det er for studentene å skaffe seg oversikt og forståelse for de tradisjonelle «norske» rettskildene. EØS-retten er interessant fra et formuerettslig perspektiv, men vil heve vanskelighetsgraden på avdelingen ytterligere. Ved å føye til et krav om fordypning i EØS-retten på denne avdelingen, er jeg redd for dette vil gå ut over studentenes mulighet til fordypning i de tema som omfattes av någjeldende fagbeskrivelse. Jeg overlater denne vurderingen til dekanatet og SU.

Prodekan foreslår å senke kunnskapskravet fra avansert til eksempelvis bare «kunnskap om EØS-rettens betydning ved tolkning og anvendelse av rettskildene». Dette er helt klart en mulighet som vil dempe studentenes behov for å sette av tid til å studere EØS-rettslige

spørsmål på denne avdelingen. Imidlertid vil nok innvendingen om at fokus dreies bort fra de sentrale 3. avdelingsfagene, selv med lavere kunnskapskrav, fremdeles stå ved lag dersom vi føyer til et slikt begrenset kunnskapskrav.

4. Avdeling:

På 4. avdeling er fokus i all hovedsak på prosessfagene og menneskerettigheter. I lys av NAV-saken er det naturlig å spørre om blant annet *legalitetsprinsippet* og *klarhetskravet* er overholdt, med tanke på at norske borgere har blitt straffet for å motta trygdeytelser i andre EØS-land. Det er min urokkelige oppfatning at å straffe borgere for å motta trygdeytelser i andre EØS-land er i strid med klarhetskravet som utledes av både straffelovgivningen og forpliktende menneskerettigheter. Videre mangler det sannsynligvis hjemmel for å straffe trygdemottakere i en slik situasjon. På denne avdelingen er mitt forslag at de straffe- og menneskerettslige spørsmål som NAV-saken reiser problematiseres i undervisningen. Det er først og fremst *legalitetsprinsippet* og *klarhetskravet* som vil utgjøre de viktigste skrankene man kan se nærmere på i kjølvannet av NAV-saken. I dag er legalitetsprinsippet blant annet behandlet i faget juridisk metodelære. I artikkelen til Thomas Frøberg, *Nyere praksis om det strafferettslige legalitetsprinsippet*, JV 2015, s. 46-71 gis en grundig generell redegjørelse for legalitetsprinsippet. Legalitetsprinsippet og klarhetskravet behandles også andre steder i pensum på 4. avdeling, og sentrale tema i undervisningen i menneskerettigheter og straff- og straffeprosess. Spørsmål som knytter sammen problematikken fra NAV-saken og legalitetsprinsippet bør kunne inkluderes i undervisningen og eventuelt gjøres til del av en eksamensoppgave. På 4. avdeling er derfor min anbefaling at underviserne oppfordres til å ta opp spørsmål som springer ut av NAV-saken på forelesning og seminar og eventuelt også på eksamen.

Fagbeskrivelser med pensum for 1. avdeling

Vedtatt av fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet den 11.06.03 (JF 49-03), jf. studieplan for mastergrad i rettsvitenskap (vedtatt 11.06.03 av styret for Det juridiske fakultet med hjemmel i § 4 i forskrift 20.06.03 for studier ved Universitetet i Tromsø). Sist endret av Fakultetsstyret 14.2.2020 (sak FS 9/20). Endret av Studieutvalget 28.3.12 (sak SU 21-12), 19.7.12 (sak SU 45-12), 25.06.2014 (sak SU 27-14), 2.11.15, 9.6.16 (sak SU 24-16), 26.06.17 (fullmaktsak SU), 29.11.17 (sak SU 50/17) 21.03.2018 (sak SU 23/18 og 24/18), 06.06.2018 (sak SU 33/18 og SU 34/18), 21.11.2018 (sak SU 73/18), 31.1.2020 (sak SU 15/20), 31.08.2020 (sak SU 67/20), 13.10.2020 (sak SU 82/20). **HUSK å oppdatere**

1. avdeling utgjør første året på masterstudiet i rettsvitenskap. Avdelingen består av JUR-0500 Examen facultatum jusfaglig variant (10 studiepoeng) og innføring i rettsstudiet (40 studiepoeng). I løpet av første semester tar studentene også FIL-0700 Examen philosophicum (10 studiepoeng).

Eksamen og arbeidskrav

FIL-0700 10 sp. - ex. phil (Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning)

JUR-0500 10 sp. - ex. fac.

JUR-1003 30 sp. - skoleeksamen - skriftlig

JUR-1004 10 sp. - skoleeksamen - muntlig

Studentene må ved oppstart på avdelingen delta på et obligatorisk orienteringsmøte.

Ex. phil. (FIL-0700) tas ved Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning, og må være bestått senest ved oppstart på 2. avdeling master. Det holdes en skoleeksamen på fem timer i ex. fac. (JUR-0500). Vurderingsuttrykket er bestått/ikke bestått, jf. eksamensreglementet for 1.-4. avdeling § 6. Ex. fac. må være bestått før studenten får avlegge avsluttende eksamen på avdelingen.

Ved avslutningen av avdelingen avholdes en skriftlig skoleeksamen (JUR-1003) på seks timer og en muntlig skoleeksamen (JUR-1004) på omtrent ½ time over et emne oppgitt to dager forut. Vurderingsuttrykket er karakterskalaen A-F, jf. §§ 8 og 9 i eksamensreglement for 1.-4. avdeling. Karakterene for både den muntlige og skriftlige eksamen skal fremgå av vitnemålet.

Senest innen en uke før vårens eksamener på avdelingen må studentene på 1. avdeling ha gjennomført og fått godkjent en muntlig presentasjon og semesteroppgaven. Se eksamensreglementet for graden master i rettsvitenskap §§ 4 og 5.

Det er adgang til å kontinuere for studenter med studierett, jf. siste ledd i §§ 8 og 9 i eksamensreglementet for 1.-4. avd. master.

Examen facultatum (ex. fac.) – 10 studiepoeng

1) Faglig innhold

Faget er et perspektivfag som skal gi en første innføring i juridisk metode samt en innføring i organiseringen av og verdigrunnlaget for det norske rettssystemet. Faget gir videre en innføring i samspillet mellom rett og samfunn.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått Examen facultatum har studenten:

- god kunnskap om og forståelse for de sentrale institusjonene i det norske rettssystemet
- god kunnskap om og forståelse for de grunnleggende prinsipper og det sentrale verdigrunnlaget for rettsstaten
- god kunnskap om og forståelse for hvordan retten fungerer i et samfunn og samspillet mellom rett og samfunn
- god kunnskap om og forståelse for hvorfor og hva det betyr at retten må ha legitimitet
- god kunnskap om og forståelse for grunnleggende juridisk metode og prosessen fra rettsgrunnlag til rettsregel. Herunder til hvilke argumenter (rettsgrunnlag) som kan inngå i prosessen og hvilke regler (rettskildeprinsipper) som styrer anvendelsen av disse fram mot standpunkttaking til hva som er gjeldende rett

- kunnskap om og forståelse for hvordan internasjonal rett får virkning i Norge, herunder om EØS-rettens betydning i norsk intern rett

Ferdigheter

Etter bestått Examen facultatum kan studenten:

- redegjøre for de sentrale institusjonene i det norske rettssystemet og for rettsstatens grunnleggende prinsipper og verdigrunnlag
- forklare hvordan retten fungerer i samfunnet og diskutere forholdet mellom rett og samfunn
- drøfte problemstillinger knyttet til rettens legitimitet og til rettsutvikling
- redegjøre for grunnleggende juridisk metode og prosessen fra rettsgrunnlag til rettsregel
- identifisere rettslige spørsmål og anvende juridisk metode for å komme frem til en rettsregel og et resultat

Generell kompetanse

Etter bestått Examen facultatum kan studenten:

- forstå og redegjøre for rettssystemets grunnleggende oppbygning
- anvende grunnleggende juridisk metode
- løse problemstillinger i faget individuelt og i samarbeid med andre
- kommunisere rettslige resonnementer på rettsområdet både skriftlig og muntlig, til fagfellesskapet og allmenheten
- identifisere og reflektere over noen yrkesetiske problemstillinger som arbeid med faget kan lede til, og kjenne til måter disse kan håndteres på

3) Pensum

- Synne S. Mæhle, Ragna Aarli, "Fra lov til rett", 2017 - Hele boka med unntak av kap. 1, kap. 12 og kap. 13.
- Jens E. Skoghøy, "Bruk av rettsavgjørelser ved lovtolkning og annen rettsanvendelse", i Nybrott og odling – festskrift til Nils Nygaard – 2002.

Innføring i rettsstudiet – 40 studiepoeng

Faget innføring i rettsstudiet inneholder en kombinasjon av offentligrettslige og privatrettslige fag i tillegg til et innføringskurs i folkerett. Offentlig rett betegner de rettsregler som hovedsakelig regulerer statens virksomhet, forholdet mellom de ulike statlige organer og forholdet mellom statlige organer og private. På 1. avdeling er offentlig rett representert med faget statsrett (12 sp.). Privatrett handler om den delen av jussen som i hovedsak regulerer rettsforholdet mellom private. På 1. avdeling er privatretten inndelt i fagene familie- og arverett (10 sp.) og avtalerett (10 sp.). Folkerett omhandler rettsreglene som regulerer forholdet mellom statene og mellom statene og andre internasjonale aktører.

Statsrett (12 sp.)

1) Faglig innhold

Faget omfatter grunntrekkene i norsk forfatningshistorie fra 1814, herunder hvordan viktige prinsipper kommer til uttrykk i Grunnloven og er utviklet i konstitusjonell sedvanerett. Faget omhandler videre statsmaktens organisering og kompetanse, herunder Stortingets lovgivning, Regjeringens utøvende makt og Kongens stilling samt Høyesteretts og Riksrettens kontrollvirksomhet. Forholdet mellom statsorganene, herunder parlamentariske styreformer, delegasjon av lovgivningsmyndighet og domstolskontroll med lover og forvaltningsvedtak omhandles også. Det gis videre en oversikt over reglene om borgernes stemmerett og

valgssystemet. Domstolenes uavhengige stilling, reglene om regjeringens grunnlovsumiddelbare kompetanse (prerogativlæren) og reglene om forfatningsendringer behandles. Videre behandles forbudet mot tilbakevirkende lover og legalitetsprinsippet. Faget omfatter også reglene om sivile og politiske rettigheter, samt reglene om økonomiske og sosiale rettigheter, herunder blant annet individets vern etter de statsrettslige regler, først og fremst reglene om ytringsfrihet, religionsfrihet og vernet om den private eiendomsrett. Konstitusjonelle regler vil i noen grad legge bånd på og føringer for den politiske handlefriheten. Fagets nære tilknytning til de politiske beslutningsprosesser gjør det derfor også viktig å belyse forholdet mellom rett og politikk.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått 1. avdeling har studenten:

- god kunnskap om lovgivningsprosessen, forvaltningens myndighet og domstolenes rolle, med særlig vekt på Høyesterett
- kunnskap om forbudet mot tilbakevirkende lover og vernet om den private eiendomsrett
- kunnskap om legalitetsprinsippet og ytringsfriheten
- kunnskap om sentrale hendelser i norsk forfatningshistorie
- kunnskap om maktfordelingens grunnlag, statsmaktens organisering og riksretten
- kunnskap om Stortingets instruksjonsrett og parlamentarismen
- kunnskap om kongens stilling
- kunnskap om gjennomføringen av EØS-retten i norsk intern rett

Ferdigheter

Etter bestått 1. avdeling kan studentene:

- identifisere og løse statsrettslige problemstillinger av praktisk og teoretisk art
- anvende den juridiske metode for å løse statsrettslige problemstillinger

3) Pensum:

- Eivind Smith «Konstitusjonelt demokrati», 4. utg. 2017
- Andenæs/Fliflet «Statsforfatningen i Norge». 11. utg., kap. 5-8. **(Kompendium tilgjengelig i Canvas).**

Familie- og arverett (10 sp.)

1) Faglig innhold

Familie- og arverett handler om rettsreglene som regulerer forholdet mellom personer i

familieforhold og reglene om fordeling av formue etter dødsfall. Familierett omfatter ekteskapsrett, samboerrett og barnerett, og utgjør samlet to tredeler av faget.

Ekteskapsretten omfatter de økonomiske rettsvirkninger av ekteskapet, både under samlivet og ved samlivsbrudd eller død, jf. ekteskapsloven del II, samt del III om bidragsplikt. Dette omfatter regler om eierforhold, råderett, underholdsplikt og ansvar for gjeld. Videre omfattes reglene om ektefellers formuesforhold, dvs. lovens regler om det verdimessige oppgjøret og om rett til å overta tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død, og om ektefellenes adgang til i ektepakt å forhåndsavtale den verdimessige deling. Ektepakter om verdideling ved død ses i sammenheng med arverettslige regler. De formelle regler om ekteskapets inngåelse og oppløsning i ekteskapsloven del I behandles ikke.

Samboerretten gir en oversikt over ulovfestede regler om eierforhold, råderett og gjeldsforhold mellom samboere, og om lovens regler om rett til tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død. I mangel av lovregler står samboeravtaler om oppgjøret ved samlivsbrudd og/eller død sentralt. Sistnevnte ses i sammenheng med arverettslige regler, herunder nye regler om samboeres legalarverettigheter.

Barneretten omhandler barns rettsstilling. På 1. avdeling er det rettsforholdet mellom barn og foreldre som er tema. Faget omfatter reglene om hvem som, i rettslig forstand, regnes som mor, far og medmor til et barn. Videre blir reglene om foreldreansvar behandlet. Her inngår både hvem som innehar foreldreansvaret og hva dette innebærer av rettigheter og forpliktelser. Reglene for fastsettelse av hvor barnet skal ha sitt faste bosted behandles også. Tilsvarende gjelder reglene om samværsrettens innhold og omfang, samt reglene om vergemål og forsørgelse. Barnevernets subsidiære ansvar inngår ikke som en del av faget da dette behandles i den spesielle delen av forvaltningsretten på 2. avdeling.

Arveretten omhandler regler om hvordan verdiene etter en avdød fordeles mellom de som etter lovens arvegangsregler eller avdødes testament er utpekt som arvinger, samt om retten til uskifte som for gjenlevende ektefelle eller samboer. Arverettsreglene skal ses i sammenheng med hva samboere eller ektefeller gyldig kan bestemme om skifteoppgjøret når en av dem dør.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått 1. avdeling har studenten:

- god kunnskap om hvilke særlige regler som gjelder for ektefellers og samboeres eierforhold, råderett og ansvar for gjeld
- god kunnskap om ektefellers underholdsplikt og reglene for verdideling ved samlivsbrudd eller død
- god kunnskap om en ektefelles eller samboers rett til å overta tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død

- god kunnskap om hva ektefeller og samboere kan forhåndsavtale om oppgjøret ved samlivsbrudd eller død
- god kunnskap om foreldreansvar, reglene om barnets bosted og om samværsrett når foreldrene ikke bor på sammen bosted
- kunnskap om etablering av foreldreskap, vergemål og forsørgelse av barn
- god kunnskap om lovens regler om fordeling av arv, og om hva og hvordan arvelater selv kan gi bestemmelser om utvelgelse av arvinger, fordeling av verdier eller rett til eiendeler
- kunnskap om reglene for ektefellebidrag
- kunnskap om hvilke disposisjoner som anses som testamentariske. (Grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner)
- kunnskap om gjenlevende ektefelles eller samboers rett til å overta førstavedes formue uskiftet, om gjenlevendes rådighet over uskifteboet og om delingen ved skifte av uskifteboet

Ferdigheter

Etter bestått 1. avdeling kan studenten:

- identifisere og løse de problemstillinger som oppstår når et ekteskap eller samboerskap opphører ved samlivsbrudd eller død
- redegjøre for alternativer for hva ektefeller eller samboere kan forhåndsavtale om oppgjøret ved samlivsbrudd eller død
- identifisere og analysere problemstillinger som oppstår når barnet ikke bor fast sammen med begge foreldre, herunder sammenhengen mellom reglene og betydningen av det overordnede hensyn til barnets beste
- anvende de grunnleggende arverettslige regler om fordeling av arv etter lov eller testament
- redegjøre for alternativer for hva en arvelater i ulike livssituasjoner gyldig kan fastsette om arveoppgjøret etter seg

3) Pensum

- Peter Lødrup og Tone Sverdrup, Familieretten (8. utgave 2016), hele boken med unntak av § 1 - 6, § 8 VII-VIII, § 9 V, § 12 V-VI, § 14 III, §17 VIII, § 18 IV-V, § 20 V og §§ 25-26, samt §§ 29, 30, 31, 32 og 33. Petitavsnitt er ikke pensum.
- Lena R. L. Bendiksen og Trude Haugli, Sentrale emner i Barneretten 3. utg. 2018, kapittel 1, 2 og 3 i del I, og hele del II.
- Asland, John & Lødrup, Peter (2019). Oversikt over arveretten 9. utgave. Cappelen Damm Akademisk.
- Prop.107 L (2017–2018) Lov om arv og dødsboskifte (arveloven), følgende kapitler/punkter (Proposisjonen er tilgjengelig digitalt i Lovdata.):
 3.3 Utgangspunkter for lovforslaget, inntatt i kap. 3 Generelt om lovarbeidet
 5.6 Departementets vurdering, inntatt i kap. 5 Slektsens arverett
 6.3.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 6 Ektefellens arverett under pkt. 6.3 Ektefellens arverett når arvelateren etterlater seg livsarvinger
 6.4.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 6 Ektefellens arverett under pkt. 6.4 Ektefellens arverett når arvelateren ikke etterlater seg livsarvinger
 6.5.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 6 Ektefellens arverett under pkt. 6.5 Ektefellens rett til en beskyttet minste arv

7.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 7 Samboeres arverett

8.1.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 8 Uskifte for ektefeller under pkt. 8.1 Retten til å sitte i uskifte

8.2 Arvelaterens testasjonskompetanse inntatt i kap. 8 Uskifte for ektefeller

8.3.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 8 Uskifte for ektefeller under pkt. 8.3 Råderettsbegrensninger under uskifte. Rett til innsyn

9.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 9 Uskifte for samboere

10.1.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 10 Livsarvingenes pliktdelsarv under pkt. 10.1 Generelt om pliktdelsarven og pliktdelens omfang

10.2.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 10 Livsarvingenes pliktdelsarv under pkt. 10.2 Særlige bestemmelser om arvelaterens adgang til å råde over pliktdelsarven

11 Forlodsrett for barn

12.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 12 Grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner

13.1.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 13 Opprettelse av testament under pkt. 13.1 Testasjonsevne

13.2.6 Departementets vurdering, inntatt i kap. 13 Opprettelse av testament under pkt. 13.2 Formkravene ved opprettelse av testament – vitnetestamentet

13.3.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 13 Opprettelse av testament under pkt. 13.3 Nødttestament

14.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 14 Tilbakekall og endring av testament. Bortkommet testament

17.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 14 Tolkning av testamenter

18.6 Departementets vurdering, inntatt i kap. 18 Felles testamenter og gjensidige testamenter

21.6 Departementets vurdering, inntatt i kap. 21 Samtidige dødsfall og ukjent dødsrekkefølge

Departementets vurdering

22.2.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 22 Avtaler om arv under pkt. 22.2 Arvingers råderett over fremtidig og falt arv

22.3.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 22 Avtaler om arv under pkt. 22.3 Avkall på arv og avslag på arv

22.4.6 Departementets vurdering, inntatt i kap. 22 Avtaler om arv under pkt. 22.4 Avkorting

26.2.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 26 Særlige regler om privat skifte under pkt. 26.2 Arvingenes ansvar for arvelaterens forpliktelser

27.4.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 27. Særlige regler om offentlig skifte under pkt. 27.4 Avslutning av skiftebehandlingen. Booppgjør

29.1.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 29. Fordelingen av arvelaterens eiendeler på skiftet under pkt. 29.1 Retten til å overta eiendeler på skiftet

29.2.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 29. Fordelingen av arvelaterens eiendeler på skiftet under pkt. 29.2 Verdsettelse av eiendeler

30 Avtaler om arveoppgjør

31.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 31 Når arvelateren etterlater seg ektefelle eller samboer

34.2.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 34. Skifteregler ved samlivsbrudd under pkt. 34.2 Ektefeller med felleseie

34.3.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 34. Skifteregler ved samlivsbrudd under pkt.

34.3 Ektefeller med fullstendig særeie og samboere

Avtalerett (10. sp.)

1) Faglig innhold

Avtaleretten deles inn i tre hovedemner, inngåelse av avtaler, tolking av avtaler og reglene om ugyldige avtaler. Reglene om inngåelse av avtaler omfatter fremstilling av hva som menes med et dispositivt utsagn og om hva som skal til for at bindende avtaler er inngått, samt hvordan avtaler kan inngås gjennom fullmakt. I delen som omhandler avtaletolkning behandles først de ulike grunnprinsipper for tolking av dispositive utsagn, og deretter ulike tolkingsregler og tolkningsmomenter. I den delen som omhandler ugyldige avtaler behandles innholdsmangler, habilitetsmangler, tvang, svik og lignende ugyldighetsgrunner. Videre behandles reglene om tilsidesettelse eller endring av urimelige avtaler og avtaler det vil stride mot redelighet eller god tro å gjøre gjeldende.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått 1. avdeling har studenten:

- god kunnskap om hvordan avtaler inngås
- god kunnskap om tolkning og utfylling av avtaler
- god kunnskap om sentrale ugyldighetsregler
- god kunnskap om lemping av avtaler
- god kunnskap om representasjon, herunder ulike fullmaktstyper
- kunnskap om hovedprinsipper og utviklingstrekk i kontraktsretten

Ferdigheter

Etter bestått 1. avdeling kan studenten:

- identifisere og løse teoretiske og praktiske avtalerettslige problemstillinger
- formulere og formidle kunnskaper om avtalerettslige problemstillinger
- identifisere og formulere verdipremisser som får betydning ved fortolkning av avtalerettslige regler

3) Pensum:

- Johan Giertsen, Avtaler, 3. utgave, 2014.

Folkerett (8 sp.)

1) Faglig innhold

Tradisjonelt regulerer folkeretten forholdet mellom statene. I tillegg omfatter moderne folkerett også rettsforholdene for internasjonale organisasjoner, menneskerettigheter og internasjonal strafferett. Sentrale temaer i faget folkerett på 1. avdeling er begrensningene i statenes rett til å intervensere og bruke makt overfor andre stater, reglene om statenes territorium og representasjon, reglene om folkerettslig rettsbrudd og ansvar og regler som

omhandler fredelig tvisteløsning. Faget omfatter videre folkerettens rettskildelære, menneskerettigheter, internasjonal strafferett, reglene om internasjonale organisasjoner (særlig FN) og urfolksrett. En rekke av de temaene som behandles i folkeretten, vil bli utviklet videre senere i studiet.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått 1. avdeling har studenten:

- god kunnskap om folkerettens særpreg og forholdet mellom norsk rett og folkeretten
- god kunnskap om folkerettens metodelære, særlig om reglene for fortolkning av traktater
- god kunnskap om forbudet mot intervensjon og bruk av makt
- god kunnskap om urfolksrett, herunder De Forente Nasjoners konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 1 og 27 og ILO- konvensjon nr. 169 om stamme- og urfolk
- god kunnskap om reglene vedrørende den rettslige utstrekningen av de ulike havområder og statenes rettigheter i disse, samt kunnskap om den rettslige reguleringen av verdensrommet
- god kunnskap om vilkårene for at det foreligger en stat
- god kunnskap om folkerettens subjekter
- kunnskap om det internasjonale og regionale vernet av menneskerettigheter
- kunnskap om statens erverv av territorium, statsterritoriets utstrekning, staters kompetanse på eget og andre staters territorium, statsborgerskap samt de rettslige regimene for Antarktisk og Svalbard
- kunnskap om statenes representanter, deres kompetanse, privilegier og immunitet
- kunnskap om rettsbrudd og ansvar samt om ordninger og regler for fredelig tvisteløsning, herunder om Den internasjonale domstolen i Haag
- kunnskap om reglene vedrørende internasjonale organisasjoner, særlig FN
- kunnskap om internasjonal strafferett, særlig Den internasjonale straffedomstolen i Haag.

Ferdigheter

Etter bestått 1. avdeling kan studenten:

- identifisere og løse teoretiske og praktiske folkerettslige problemstillinger
- anvende de sentrale folkerettslige rettskildene i tråd med den folkerettslige rettskildelære

3) Pensum:

- Morten Ruud og Geir Ulfstein: Innføring i folkerett, (5. utg. 2018):

- Kap. 1
- Kap 3-11
- Kap 12, pkt. 1, 2 og 3
- Kap 13
- Kap 15
- Kap 18-19

- Mattias Åhrén: "International Human Rights Law Relevant to Natural Resource Extraction in Indigenous Territories — An Overview", Nordic Environmental Law Journal 2014:1 s. 21-37
- Susann F. Skogvang: «Samerett» 3. utg., 2017, pkt. 468 og pkt. 486 (**Kompendium tilgjengelig i Canvas**).
- Lindsay Moir: "Reappraising the Resort to Force", Oregon, 2010, kapittel 2, 30 sider (**Kompendium tilgjengelig i Canvas**).

Generell kompetanse

Etter bestått 1. avdeling kan studenten:

- forstå og redegjøre for rettssystemets grunnleggende oppbygning
- anvende grunnleggende juridisk metode
- løse problemstillinger på rettsområdene som inngår på avdelingen individuelt og i samarbeid med andre
- se sammenhenger mellom fagene på avdelingen, særlig hvordan avtalerettslige problemstillinger oppstår i flere fag
- kommunisere rettslige resonnementer på rettsområdene som inngår på avdelingen, både skriftlig og muntlig, til fagfellesskapet og allmenheten
- identifisere og reflektere over noen yrkesetiske problemstillinger som arbeid med fagene på avdelingen kan lede til, og kjenne til måter disse kan håndteres på

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
19.02.2021

Sak:
16/21

Forslag til endring i emnebeskrivelsen for *Juridisk metode og etikk* og fagbeskrivelsen for 3. avdeling – gjeldende fra og med studieåret 2022/2023

Innstilling til vedtak:

1. For emnet *Juridisk metode og etikk* på 3. avdeling endres emnebeskrivelsen og fagbeskrivelsen i tråd med det vedlagte forslag:
 - Læringsutbyttet «god kunnskap om etiske prinsipper for god advokatskikk» tas inn som ett av kunnskapskravene for emnet.
 - Læringsutbyttet «kommunisere metodiske og etiske resonnementer til fagfellesskapet og til allmenheten» tas inn i ett av de generelle kompetansekravene for emnet.
2. Endringene i kunnskapskravene trer i kraft fra og med studieåret 2021/2022. Endringene i de generelle kompetansebeskrivelsene trer i kraft studieåret 2022/2023.

Bakgrunn

Fakultetsstyret vedtok i februar 2020 i sak 9/20 flere endringer vedrørende eksamens- og emnestruktur for 1.- 4. avdeling i Masterprogrammet i rettsvitenskap. Endringene ble vedtatt å gjelde for studenter som startet på masterprogrammet fra og med høsten 2020, og de skal tre i kraft gravis og suksessivt på én avdeling av gangen fra studieåret 2020/2021 til studieåret 2023/2024. På fullmakt fra Fakultetsstyret har dekan oppnevnt arbeidsgrupper med mandat å blant annet utarbeide forslag til emne- og fagbeskrivelser som skal gjelde for det reviderte masterprogrammet.

Studieutvalget behandlet den 9. februar 2021 i sak SU 4/21 blant annet forslag til emnebeskrivelse for emnet *Juridisk metode og etikk* (15 studiepoeng) og fagbeskrivelse for 3. avdeling, som begge skal gjelde fra og med studieåret 2022/2023 (*jf. vedlegg 1 og 2*). Under møtet ble det avdekket at etikk-delen av emnet ikke var synliggjort godt nok i forslaget til emnebeskrivelse. Emnets tittel er *Juridisk metode og etikk*, men forslaget til emnebeskrivelse inneholdt ingen læringsutbytter direkte relatert til etiske forhold.

Arbeidsgruppen som har arbeidet spesielt med 3. avdeling, har i etterkant av SUs møte foreslått endringer i emnebeskrivelsen for *Juridisk metode og etikk* (*jf. vedlegg 3*). Endringene skal gjelde i

tillegg til de endringene som ble vedtatt av Studieutvalget i nevnte sak SU 4/21. Siden beskrivelsen av dette emnet inngår i fagbeskrivelsen for 3. avdeling, må fagbeskrivelsen endres tilsvarende.

Arbeidsgruppen begrunner endringsforslaget med at det i liten grad er fokusert på yrkesetiske spørsmål på 3. avdeling, foruten om emnet *Juridisk metode og etikk*. Det er derfor behov for å bringe læringsutbyttebeskrivelsene i emnet bedre i samsvar med pensum, tittelen på emnet og kravene til generelle kompetanse som skal være oppnådd ved bestått 3. avdeling.

Det foreslås å ta inn følgende to nye læringsutbytter i emnet *Juridisk metode og etikk*:

1. Læringsutbyttet «god kunnskap om etiske prinsipper for god advokatskikk» tas inn som ett av kunnskapskravene for emnet.
2. Læringsutbyttet «kommunisere metodiske og etiske resonnementer til fagfellesskapet og til allmenheten» tas inn i ett av de generelle kompetansekravene for emnet.

Arbeidsgruppens forslag og begrunnelser fremgår i sin helhet i *vedlegg 3*.

Med bakgrunn i det overnevnte, er det utarbeidet forslag til revidert emnebeskrivelse for emnet *Juridisk metode og etikk*, samt revidert fagbeskrivelse for 3. avdeling (*jf. vedlegg 4 og 5*). Endringen i kunnskapspunktene jf. pkt 1 overfor skal gjelde allerede fra studieåret 2021/2022. Endringen i den generelle kompetansebeskrivelsen skal imidlertid gjelde først fra studieåret 2022/2023.

Hege Skarsfjord
studiesjef

Karin B. Eriksen
rådgiver
—
karin.b.eriksen@uit.no

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 Forslag til nye emnebeskrivelser, reviderte fagbeskrivelser og ny emnestruktur på 2.-4. avdeling i ny studieplan for masterprogrammet i rettsvitenskap
- 2 Forslag fra arbeidsgruppe 3. avdeling
- 3 Revidert forslag fra arbeidsgruppe 3. avdeling
- 4 Revidert emnebeskrivelse for emnet juridisk metode og etikk
- 5 Revidert fagbeskrivelse med pensum for 3. avdeling

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
09.02.2021

Sak:

Forslag til nye emnebeskrivelser, reviderte fagbeskrivelser og ny emnestruktur på 2.-4. avdeling i ny studieplan for masterprogrammet i rettsvitenskap

Innstilling til vedtak:

1. Studieutvalget anbefaler i tråd med arbeidsgruppens forslag at eksamen gjennomføres på denne måten:
 - a. *Rettshistorie*: Hjemmeeksamen som består av to oppgaver som skal leveres samtidig. Oppgave 1 gjøres kjent i starten av undervisningen. Oppgave 2 gjennomføres som en to dagers hjemmeeksamen. Karakterfastsettelsen gjennomføres som en samlet vurdering av begge oppgaver.
 - b. *Juridisk metode og etikk*: Hjemmeeksamen som avvikles over tre dager.
 - c. *Retts sosiologi, Komparativ rett og Rettsfilosofi i et metodisk perspektiv*: Hjemmeeksamen som avvikles over halvannen dag.
 - d. For samtlige eksamener gjelder krav om at avdelingen under må være bestått for å kunne fremstille seg til dem. Unntak gjelder for studenter som avventer sensur fra kontinuasjonseksamen eller utsatt prøve på avdelingen under. Eksamenene på hvert av emnene må være bestått for å kunne fremstille seg til de avsluttende eksamenene på hver avdeling.
2. Studieutvalget anbefaler i tråd med arbeidsgruppens forslag at semesteroppgaven på 3. avdeling utgår.
3. Forutsatt at Fakultetsstyret vedtar eksamensformer og arbeidskrav som anbefalt i vedtakspunkt 1 og 2, vedtar Studieutvalget vedlagte emnebeskrivelser for emnene *Rettshistorie* (8 studiepoeng), *Juridisk metode og etikk* (15 studiepoeng), *Retts sosiologi* (5 studiepoeng), *Komparativ rett* (5 studiepoeng) og *Rettsfilosofi i et metodisk perspektiv* (5 studiepoeng), og vedlagte reviderte fagbeskrivelser for 2.-, 3.- og 4. avdeling, med eventuelle merknader som fremkommer i møtet.
4. Hvis Fakultetsstyret ikke vedtar eksamensformer og arbeidskrav i henhold til hva som er anbefalt i vedtakspunkt 1 og 2, må saken behandles på nytt av Studieutvalget i et ekstraordinært møte.

Bakgrunn

Fakultetsstyret vedtok i februar 2020 i sak 9/20 flere endringer vedrørende eksamen og emnestruktur for 1.- 4. avdeling i Masterprogrammet i rettsvitenskap. Endringene ble vedtatt å gjelde for studenter som startet på masterprogrammet fra og med høsten 2020. Endringene som gjelder for 1. avdeling er allerede innført.

I denne sak følges opp følgende endringer som gjelder for 2.- 4. avdeling:

- 2. avdeling: En egen eksamen i faget *Rettshistorie* innføres (8 studiepoeng), med vurderingsuttrykket «bestått/ikke bestått». Eksamen gjennomføres i høstsemesteret på studieprogrammets andre studieår.
- 3. avdeling: En egen eksamen i *Juridisk metode og etikk* innføres (15 studiepoeng), med vurderingsuttrykket A-F. Eksamen gjennomføres i høstsemesteret på studieprogrammets tredje studieår.
- 4. avdeling: En egen eksamen i hvert av de *semiobligatoriske fagene Retts sosiologi, Komparativ rett og Rettsfilosofi i et metodisk perspektiv* (5 studiepoeng) innføres, med vurderingsuttrykket «bestått/ikke bestått». Eksamen gjennomføres i høstsemesteret på studieprogrammets fjerde studieår.

Dekan har, som det fremgår i sak FS 9/20 på fullmakt fra Fakultetsstyret, fastsatt mandat og oppnevnt arbeidsgrupper for å utarbeide forslag til reviderte fag- og emnebeskrivelser, herunder forslag til vurderingsform og eventuelle arbeidskrav til de nye emnene på de respektive avdelingene. For en nærmere beskrivelse vises det til saksfremlegg til sak FS 9/20 (jf. *vedlegg 1*). Mandatet til arbeidsgruppene er lagt ved i sin helhet (jf. *vedlegg 2*).

For å innføre disse endringene må det opprettes nye emner med emnebeskrivelser, gjøres endringer i fagbeskrivelsene, og tilpasse fordelingen av studiepoeng mellom nye og eksisterende emner. I nevnte sak FS 9/20 ble det vedtatt at endringene skal tre i kraft gradvis og suksessivt fra og med studentkullet som begynte på masterprogrammet i rettsvitenskap i studieåret 2020/2021. Dette reduserer dessuten behovet for overgangsordninger og doble studieløp. For å kunne gi en best mulig helhetlig vurdering av forslagene fra samtlige avdelinger behandles de i en felles prosess allerede nå, selv om endringene for 3. og 4. avdeling ikke skal implementeres før om henholdsvis ett og to studieår frem i tid.

Arbeidsgruppene ble også bedt om å vurdere eventuelle endringer i rekkefølgen på undervisningsfagene med henblikk på de nye eksamenene som innføres i høstsemestrene på 2.- 4. avdeling, samt vurdere forholdet til semesteroppgaven på 2. og 3. avdeling.

Studieutvalget vil takke arbeidsgruppene for grundige og gode innspill.

Arbeidsgruppenes forslag om semesteroppgavene vurderes i denne sak. Den endelige rekkefølgen på undervisningen i fagene som inngår på de respektive avdelingene vil bli bestemt som ledd i fakultetets løpende arbeid med undervisningsplanlegging og i dialog med avdelingslederne.

Det er Fakultetsstyret som formelt oppretter nye emner på Masterprogrammet i rettsvitenskap. For å ha alt på plass innen UiTs frist den 1. mars for endringer i emneporteføljen for kommende studieår, vil sak om dette fremmes for Fakultetsstyret 22. februar d.å. Som programstyre for masterprogrammet i rettsvitenskap, og derigjennom som rådgivende instans i forbindelse med

forslag om endringer i emner og studieplan hvor Fakultetsstyret har vedtakskompetanse, bes Studieutvalget i denne sak om å gi sine anbefalinger når det gjelder eksamensformer og semesteroppgaver med bakgrunn i arbeidsgruppenes forslag. Vedtak om eksamensformer og semesteroppgaver må deretter fattes av Fakultetsstyret. Emnebeskrivelser og fagbeskrivelser som er i tråd med Studieutvalgets anbefalinger til Fakultetsstyret legges også fram for beslutning i denne sak. Dette for å spare tid dersom Fakultetsstyret er enig i Studieutvalgets anbefalinger.

Forslaget vedrørende 2. avdeling (gjelder fra og med studieåret 2021/2022)

For 2. avdeling foreslår arbeidsgruppen at semesteroppgaven skal utgå. Den nye eksamenen i Rettshistorie vil slik arbeidsgruppen vurderer det gi studentene skrivetrening, både i seminarundervisningen i faget, og under den etterfølgende hjemmeeksamen.

For faget *Rettshistorie* foreslår arbeidsgruppen følgende:

- Tidspunkt for undervisning: Flyttes frem fra vårsemesteret til det første undervisningsfaget i høstsemesteret på 2. avdeling.
- Eksamen: Like etter gjennomført undervisning.
- Prøveform: «Eksamen består av to deloppgaver. Den første deloppgaven deles ut på første seminargang og studentene jobber med denne i seminarperioden. Det skal settes av 1-2 timer til diskusjoner om hvordan oppgaven kan løses i løpet av seminaret. Oppgaven inngår med halve vekten av den endelige eksamensbesvarelsen. Den andre deloppgaven er en todagers hjemmeeksamen. Den samlede ordgrensen settes til 3500 ord. Skulle noen stryke på eksamen skal det avholdes kontinuasjonseksamen. Den første deloppgaven kan da leveres i uendret eller i forbedret utgave sammen med den andre deloppgaven som også denne gang er en (ny) todagers hjemmeeksamen. Vurderingsuttrykket for eksamenen er bestått/ikke bestått.»
- Arbeidskrav: Nei.
- Plagiatkontroll: Arbeidsgruppen bes om at det vurderes om første deloppgave kan leveres inn for plagiatkontroll før eksamen.

For en nærmere oversikt av arbeidsgruppens innspill og vurderinger vises det til deres forslag som er lagt ved i sin helhet (jf. *vedlegg 3*).

Vurdering

Prøveformen som foreslås støttes. Beskrivelsen av denne må likevel omformuleres noe i henhold til forskriftskrav og bestemmelser ved UiT og fakultetet. Videre må omfanget på eksamensoppgaven angis i antall sider, ikke antall ord, og knyttes til fakultetets formkrav. Konkret foreslås følgende justerte formulering:

«Eksamen avholdes om høsten på 2. avdeling i begynnelsen av semesteret.

Eksamen består av to oppgaver som skal leveres inn samtidig. Oppgave 1 gjøres kjent i starten av undervisningen. Studentene kan arbeide med denne frem til innleveringsfristen. Oppgave 2 gjennomføres som en to dagers hjemmeeksamen. Besvarelsen av begge oppgavene må samlet sett ikke overstige 10 sider. Formkravene er de samme som gitt i Eksamensreglement for 1. – 4. avdeling i graden master i rettsvitenskap § 7.

Vurderingsuttrykket er «bestått/ikke bestått». Karakterfastsettelsen gjennomføres som en samlet vurdering av begge oppgaver.

Kontinuasjoneksamen avholdes i samme semester som ordinær eksamen. Ved kontinuasjonseksamen kan studentene levere besvarelsen av oppgave 1 på nytt i forbedret utgave. Det blir gitt en ny hjemmeeksamen som oppgave 2.»

Forslaget om plagiatskontroll av første deloppgave før den leveres som del av eksamensbesvarelsen er velbegrunnet, men er vanskelig å gjennomføre og fremmes derfor ikke.

Forslaget om at semesteroppgaven skal utgå, støttes ikke. Semesteroppgaven på 2. avdeling er den eneste obligatoriske skrivetreningen studentene må gjennomføre i tillegg til eksamen. For å sikre visse minimumsferdigheter i skriftlig fremstillingsevne, er det viktig at studentene trenes i skriving underveis på studiet. Det foreslås derfor at semesteroppgaven beholdes. Siden høstsemesteret, foruten rettshistorie som er prøvd i egen eksamen, nå vil bestå av forvaltningsrett gir semesteroppgaven en mulighet til ekstra trening i dette svært krevende faget. Dette vil i så tilfelle kunne innebære en styrking av faget forvaltningsrett og studentene får viktig øving før avsluttende eksamener på avdelingen. Med tanke på arbeidspress for studentene, kan øvingsoppgaven i forvaltningsrett heller vurderes erstattet av semesteroppgaven.

Arbeidsgruppens forslag til fagbeskrivelser støttes. Forslag til læringsutbytter i kategorien Generell kompetanse for faget Rettshistorie var imidlertid ikke inkludert i leveransen fra arbeidsgruppen. Prodekan for utdanning har derfor utarbeidet forslag til slike som er sendt til arbeidsgruppen for nærmere vurdering. Studieutvalget vil orienteres nærmere om dette i møtet.

Forslaget vedrørende 3. avdeling (gjelder fra og med studieåret 2022/2023)

For 3. avdeling foreslår arbeidsgruppen at semesteroppgaven skal utgå. Videre foreslås at eksamen i Juridisk metode og etikk må være bestått for å få fremstille seg til de avsluttende eksamener i JUR-2502 og JUR-2503 i vårsemesteret.

For faget *Juridisk metode og etikk* foreslår arbeidsgruppen følgende:

- Tidspunkt for undervisning: Fagrekkefølgen på 3. avdeling endres, slik at metodefaget flyttes og blir det siste faget på høstsemesteret.
- Tidspunkt for eksamen: Sist i høstsemesteret.
- Prøveform: hjemmeeksamen uten muntlig prøve. Hjemmeeksamen avvikles over tre dager, og avgrenses opp til tolv sider.
- Nye arbeidskrav: Nei.

For en nærmere oversikt av arbeidsgruppens innspill og vurderinger vises det til deres forslag som er lagt ved i sin helhet (jf. *vedlegg 4*).

Vurdering

Arbeidsgruppens forslag til fagbeskrivelser støttes.

Forslaget om at semesteroppgaven på 3. avdeling skal utgå, støttes. Det er lagt vekt på arbeidsgruppens vurderinger om at en hjemmeeksamen i Juridisk metode og etikk over tre dager vil gi studentene viktig skrivetrening før avsluttende eksamener etterfølgende vårsemester, og dermed langt på vei fylle formålet med dagens semesteroppgave på avdelingen. I tillegg bør eksamen i Juridisk metode og etikk ligge sist i semesteret, og dermed tidsmessig overlappe med tidspunktet for semesteroppgaven. Den nye eksamen dekker videre 15 studiepoeng, og med et

slikt omfang på en eksamen vil det bli for arbeidskrevende for studentene med semesteroppgave i tillegg.

De øvrige forslagene om prøveform og arbeidskrav støttes også. Eksamen i Juridisk metode og etikk bør komme sist i høstsemesteret. Undervisningsrekkefølgen i høstsemesteret vil bli bestemt som ledd i fakultetets løpende arbeid med undervisningsplanlegging og i dialog med avdelingslederne

Forslaget vedrørende 4. avdeling (gjelder fra og med studieåret 2023/2024)

For de semiobligatoriske fagene Rettsosiologi, Komparativ rett og Rettsfilosofi i et metodisk perspektiv foreslår arbeidsgruppen følgende:

- Tidspunkt for undervisning og eksamen: Ved semesterstart i august med hjemmeeksamen den påfølgende uken.
- Prøveform: hjemmeeksamen i halvannen dag.
- Nye arbeidskrav: Nei.

For en nærmere oversikt av arbeidsgruppens innspill og vurderinger vises det til deres forslag som er lagt ved i sin helhet (jf. vedlegg 5).

Vurdering

Arbeidsgruppens forslag til fagbeskrivelser støttes.

Arbeidsgruppen framholder det som viktig at eksamen om våren forskyves lengre frem i tid enn hva som nå er tilfellet. Dette skal utredes nærmere. Arbeidsgruppa har lagt frem tre alternative forslag til endring i rekkefølgen på undervisningsfagene på avdelingen, med deres vurdering av hva de mener vil være den beste. Undervisningen og eksamen i de semiobligatoriske fagene skal være først i semesteret. Rekkefølgen på undervisningen i de øvrige fagene på avdelingen vil bli bestemt som ledd i fakultetets løpende arbeid med undervisningsplanlegging og i dialog med avdelingslederne, og behandles ikke i denne sak.

Arbeidsgruppens forslag vedrørende prøveform og arbeidskrav i de semiobligatoriske fagene støttes. Omfanget på hjemmeeksamen må angis, og det foreslås at dette settes til maksimalt 8 sider.

Forslag til emnebeskrivelser for de nye emnene som skal prøves i egne eksamener

Med bakgrunn i vurderingene overfor er det utarbeidet forslag til emnebeskrivelser for henholdsvis *Rettshistorie* (se vedlegg 6), *Juridisk metode og etikk* (se vedlegg 7), *Rettsosiologi* (se vedlegg 8), *Komparativ rett* (se vedlegg 9) og *Rettsfilosofi i et metodisk perspektiv* (se vedlegg 10).

Forutsatt at Fakultetsstyret vedtar eksamensformer og arbeidskrav i henhold til hva som er anbefalt i innstilling til vedtak i punkt 1 og 2, bes Studieutvalget om å vedta vedlagte emnebeskrivelser for emnene *Rettshistorie* (8 studiepoeng), *Juridisk metode og etikk* (15 studiepoeng), *Rettsosiologi* (5 studiepoeng), *Komparativ rett* (5 studiepoeng) og *Rettsfilosofi i et metodisk perspektiv* (5 studiepoeng), og vedlagte fagbeskrivelser for 2.-, 3.- og 4. avdeling, med eventuelle merknader som fremkommer i møtet.

Forslag til endringer i fagbeskrivelsene for 2.- 4. avdeling

Med bakgrunn i vurderingene overfor er det også utarbeidet forslag til reviderte fagbeskrivelser for 2.-, 3.- og 4. avdeling, se *vedlegg 11-13*.

Forutsatt at Fakultetsstyret vedtar eksamensformer og arbeidskrav i henhold til hva som er anbefalt i innstilling til vedtak i punkt 1 og 2, bes Studieutvalget om å vedta vedlagte reviderte fagbeskrivelser.

Justering av emneporteføljen

Når de nye emnene opprettes, må det fortas justeringer i studiepoengfordelingen mellom nåværende og nye emner. Dette må registreres i UiTs emnesystem EpN, og vil fremkomme på karakterutskrift og vitnemål. Følgende vil gjelde:

Endringer i studiepoengfordeling gjeldende fra studieåret 2021/2022:

- Nytt JUR-100X Rettshistorie: 8 studiepoeng
- «Nytt» JUR-2002: 30 studiepoeng (som nå)

«Nytt» JUR-2003: 22 studiepoeng.

I emnebeskrivelsene til de avsluttende eksamenene i vårsemesteret må det føyes til at fremstilling til eksamen forutsetter at eksamen i Rettshistorie er bestått.

Endringer i emneporteføljen gjeldende fra studieåret 2022/2023:

- Nytt JUR-250X Juridisk metode og etikk: 15 studiepoeng
- «Nytt» JUR-2502: 25 studiepoeng (som nå)
- «Nytt» JUR-2503: 20 studiepoeng.

I emnebeskrivelsene til de avsluttende eksamenene i vårsemesteret må det føyes til at fremstilling til eksamen forutsetter at eksamen i Juridisk metode og etikk er bestått.

Hvis det vedtas at semesteroppgaven på 3. avdeling skal utgå, må dette arbeidskravet tas fra det respektive emnet som arbeidskravet er tilknyttet.

Endringer i emneporteføljen gjeldende fra studieåret 2023/2024:

- Nytt JUR-300X Rettsosiologi: 5 studiepoeng
- Nytt JUR-300X Komparativ rett: 5 studiepoeng
- Nytt JUR-300X Rettsfilosofi i et metodisk perspektiv: 5 studiepoeng
- «Nytt» JUR-3002: 25 studiepoeng
- «Nytt» JUR-3003: 15 studiepoeng
- «Nytt» JUR-3004: 15 studiepoeng

I emnebeskrivelsene til de avsluttende eksamenene i vårsemesteret må det føyes til at fremstilling til eksamen forutsetter at eksamen i det semiobligatoriske faget er bestått.

Videre arbeid

Som nevnt innledningsvis vil den øvrige rekkefølgen på undervisningen på de respektive avdelingene bli behandlet i arbeid med undervisningsplanlegging og i dialog med avdelingslederne på et senere tidspunkt.

I løpet av våren må det gjøres nødvendige justeringer i egne regelverk. Dersom det besluttes at eksamenene i rettshistorie og de semiobligatoriske fagene skal avholdes i starten av henholdsvis andre- og fjerde semester, må det for eksempel vedtas en unntaksbestemmelse i gjeldende bestemmelse om at alle eksamener på avdelingen før skal være bestått. Dette fordi eksamensresultatene etter utsatt prøve og kontinuasjonseksamen på første og tredje avdeling ikke nødvendigvis foreligger før oppstart på neste avdeling.

I tillegg må det gjøres et arbeid med å beskrive og fastsette overgangsordninger mellom ny og endret emnestruktur som sikrer studentenes rettigheter, og samtidig minimerer behovet for doble løsninger. Emneporteføljen må endres med tanke på studiepoengfordeling mellom emnene, og det må fastsettes regler for studiepoengoverlapp mellom opprinnelige og justerte emner.

Kristine Helen Korsnes
prodekan for utdanning

Hege Skarsfjord
studiesjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandlere: Hege Skarsfjord, Sunniva Solheim Alvestad, Karin Eriksen

Vedlegg:

1. Sak FS 9/20
2. Mandat for og oppnevning av arbeidsgrupper
3. Forslag fra arbeidsgruppe 2. avdeling
4. Forslag fra arbeidsgruppe 3. avdeling
5. Forslag fra arbeidsgruppe 4. avdeling
6. Forslag til emnebeskrivelse for Rettshistorie (2. avdeling)
7. Forslag til emnebeskrivelse for Juridisk metode og etikk (3. avdeling)
8. Forslag til emnebeskrivelse for Rettsosiologi (4. avdeling)
9. Forslag til emnebeskrivelse for Komparativ rett (4. avdeling)
10. Forslag til emnebeskrivelse for Rettsfilosofi i et historisk perspektiv (4. avdeling)
11. Forslag til fagbeskrivelser for 2. avdeling
12. Forslag til fagbeskrivelser for 3. avdeling
13. Forslag til fagbeskrivelser for 4. avdeling

FORSLAG TIL EKSAMEN I METODE OG ETIKK

1 ARBEIDSGRUPPENS MANDAT OG SAMMENSETNING

Dekan har på fullmakt fra fakultetsstyret fastsatt følgende mandat for arbeidsgrupper til å utarbeide forslag til fagbeskrivelser, herunder vurderingsform og eventuelle arbeidskrav, til de tre nye eksamenene:

«Arbeidsgruppene bes om å utarbeide forslag til fagbeskrivelser for faget på henholdsvis 2.-, 3.- eller 4.- avdeling, på en slik måte at fagbeskrivelsene gjenspeiler at det skal være en særskilt eksamen i faget. Fagbeskrivelsene skal ta utgangspunkt i gjeldende fagbeskrivelser, men justeres slik at det passer med endringene som er vedtatt.

(...) For faget metode og etikk må fagbeskrivelsen gjenspeile en eksamen med vurderingsuttrykk karakterskalaen A-F.

Arbeidsgruppene bes videre om å foreslå hvilken prøvingsform den aktuelle eksamen skal ha, eksempelvis hjemmeeksamen, skoleeksamen, muntligeeksamen, mappevurdering eller en kombinasjon. Arbeidsgruppene bes om å vurdere om det bør innføres arbeidskrav i tillegg til eksamen, og hva disse i så fall skal bestå av.

Arbeidsgruppene bes om å konsultere med andre undervisere i faget før forslaget leveres. I forslaget skal det fremgå hvem som er konsultert og hvordan innspill fra disse har blitt fulgt opp.

Til sist bes arbeidsgruppene om å vurdere hvilke eventuelle endringer som må gjøres i rekkefølgen på undervisningsfagene for å kunne få naturlig plass til disse særlige eksamenene i høstsemestrene, samt vurdere forholdet til semesteroppgaven på 2. og 3. avdeling.»

Videre har dekan på fullmakt fra fakultetsstyret oppnevnt følgende arbeidsgruppe for eksamen i metode og etikk på tredje avdeling:

- Bjørn Løvteit
- Stig Solheim
- Dag Michaelsen
- Marie Solberg (student)

I tillegg har arbeidsgruppen innhentet synspunkter muntlig fra følgende undervisere i faget:

- Jens Edvin A. Skoghøy
- Lisa Mattea Elvevold
- Marie Helness Haug
- Marius Storvik

2 OPPSUMMERING AV ARBEIDSGRUPPENS ANBEFALINGER

Arbeidsgruppen anbefaler følgende:

- Prøvingsformen blir hjemmeeksamen uten muntlig prøve.
- Hjemmeeksamen avvikles over tre dager, og avgrenses opp til tolv sider.
- Det innføres ikke noe arbeidskrav i tillegg.

- Semesteroppgaven utgår.
- Fagrekkefølgen endres, slik at metodefaget blir det siste faget på høstsemesteret.

De underviserne arbeidsgruppen har vært i kontakt med, støtter arbeidsgruppens anbefalinger. Flere av underviserne har også kommet med innspill til pensumsituasjonen. Ettersom dette ikke ligger innenfor arbeidsgruppens mandat, er disse innspillene ikke tatt med i denne rapporten.

3 PRØVINGSFORM

3.1 SKOLEEKSAMEN, HJEMMEEKSAMEN ELLER MAPPEVURDERING?

De mest brukte eksamensformene på studiet er skoleeksamen, og hjemmeeksamen med etterfølgende muntlig prøve. På første avdeling gjennomføres det også en ren muntlig eksamen, med forhåndsgitt tema.

Skoleeksamen er det mest tidsbesparende. Høstsemesteret på tredje avdeling er et hektisk semester. Undervisningsopplegget er intensivt, og pausene mellom de ulike fagene er svært korte. Studentene bør begynne å jobbe med neste fag allerede før forrige fag er avsluttet. Det er allerede en utfordring å få plassert øvingsoppgavene på tidspunkter som gir studentene tid til å skrive dem. Denne utfordringen vil også gjelde for en ny metodeeksamen. Problemet blir enklest å løse dersom det velges skoleeksamen. Eksamen vil da bare foregå over én dag, og binder i liten grad opp dager som ellers kunne vært brukt til undervisningsaktivitet.

På den annen side inneholder metodefaget en rekke problemstillinger som krever refleksjon, kritisk analyse og dybdekunnskap for å kunne besvares. Faget er ikke det som kan kalles et «puggefag», i den forstand at studentene skal lese seg opp på paratkunnskap, og på eksamen gjengi det de har lest. Tvert imot er dette et fag der studentene skal opparbeide en evne til selvstendig refleksjon rundt rettskildespørsmål, og rettskildelærens rolle i samfunnet, samt en evne til kritisk analyse av både egen og andres rettslige argumentasjon. Disse evnene er vanskelige å få vist på en skoleeksamen. Tidsbegrensningene medfører at det ikke kan forventes særlig mye av selvstendig refleksjon eller kritisk analyse, og mangelen på kilder medfører at det blir vanskelig å identifisere og drøfte ulike nyanser av problemstillingene i faget, samt ulike teoretiske synsvinkler. Fagets karakter taler på denne måten for at prøvingsformen bør være en hjemmeeksamen over flere dager, med alle hjelpemidler tilgjengelige.

Jens Edvin A. Skoghøy har erfaring med å prøve studentene i metodespørsmål på skoleeksamen, og da gjerne i form av teorioppgaver. Hans erfaring er at studentene jevnt over presterer dårlig i metodeoppgaver på skoleeksamen, sammenlignet med andre fag det prøves i på skoleeksamen. Det er gjerne bare de aller sterkeste studentene som får uttelling for ferdighetene sine når metodespørsmål skal drøftes under betydelig tidspress, og uten hjelpemidler. Dette er et moment som taler for at prøvingsformen bør være hjemmeeksamen.

Mappevurdering anses ikke som en hensiktsmessig vurderingsform. Det er vanskelig å gjennomføre en mappevurdering uten at det blir svært tidkrevende for studentene, noe som gjør det vanskelig å få en slik vurderingsform til å passe inn i studieløpet ellers. Videre har arbeidsgruppen vanskelig for å se hva som eventuelt skulle vært innholdet i en slik mappevurdering. Det er også et poeng at studentene ikke har opplevd denne vurderingsformen tidligere på studiet, og dermed kan bli usikre på hva mappevurdering egentlig innebærer. Dette problemet forsterkes av at begrepet «mappevurdering» ikke har noe helt fast innhold, og brukes litt ulikt i forskjellige sammenhenger. Av den grunn antar arbeidsgruppen at en eventuell

mappevurdering vil påføre studentene en økt belastning, noe som ikke er i tråd med formålet bak det å skille ut metodeeksamen som en egen eksamen.

På bakgrunn av dette anbefaler arbeidsgruppen at prøvingsformen blir hjemmeeksamen.

3.2 VARIGHET OG OMFANG

Dersom prøvingsformen blir hjemmeeksamen, må det tas stilling til varighet, det vil si hvor mange dager eksamen skal skrives over, og omfang, det vil si hvor mye tekst kandidatene har adgang til å levere til vurdering. Med hensyn til varighet, er det arbeidsgruppens syn at eksamen ikke bør gå over mer enn tre dager. Dette har sammenheng med at avsluttende hjemmeeksamen på vårsemesteret går over fire dager. Denne er vektet til 30 studiepoeng, mens metodefaget bare er vektet til 15 studiepoeng. For å oppnå en viss grad av samsvar mellom studiepoeng og arbeidsmengde, bør varigheten av hjemmeeksamen i metodefaget ha kortere varighet enn avsluttende hjemmeeksamen på vårsemesteret.

Samtidig er det arbeidsgruppens syn at varigheten heller ikke bør være kortere enn tre dager. Som nevnt i punkt 2.1, inneholder metodefaget problemstillinger som krever selvstendig refleksjon og kritisk analyse. Problemstillingene trenger gjerne å «modnes i hodet på kandidatene» før de kan besvares på fornuftige måter i skriftlig form. Deler av metodelitteraturen kan også fremstå som litt tunglest, og mindre tilgjengelig, og kandidatene kan derfor ha behov for ekstra tid til å sette seg inn i, og forstå, synspunkter fra metodelitteraturen. Dette taler for at varigheten ikke bør være kortere enn tre dager.

Det må også tas stilling til omfang. Maksimalt omfang på avsluttende hjemmeeksamen på vårsemesteret, er på 15 sider. Sett i sammenheng med antall studiepoeng, og arbeidsgruppens forslag om varighet på tre dager, bør omfanget av en hjemmeeksamen i metodefaget være kortere. Samtidig bør det maksimale sideantallet, etter arbeidsgruppens syn, heller ikke settes for lavt. Rettskildespørsmålene inneholder nyanser som det krever en del plass å forklare på en god måte. Kandidatene bør ikke behøve å utelate slike nyanser fordi det maksimale sidetallet er satt for lavt. Arbeidsgruppen mener derfor at sideantallet bør være opp mot det som tillates til avsluttende hjemmeeksamen på vårsemesteret. Dette underbygges også av at avsluttende hjemmeeksamen suppleres av en muntlig prøve, mens muntlig prøve ikke foreslås for hjemmeeksamen i metodefaget. Gruppen foreslår et maksimalt sideantall på tolv sider.

På bakgrunn dette anbefaler arbeidsgruppen at en hjemmeeksamen i metodefaget bør ha en varighet på tre dager, og at teksten som leveres bør avgrenses opp til tolv sider.

3.3 SUPPLERING MED MUNTlig PRØVE

Avsluttende hjemmeeksamener på andre, tredje og fjerde avdeling er supplert med en muntlig prøve. Dersom prøvingsformen for metodefaget også skal være hjemmeeksamen, blir det et spørsmål om det også her skal gjennomføres muntlig prøve i tillegg.

Det å supplere hjemmeeksamen med muntlig prøve, har etter arbeidsgruppens syn et tredelt formål. For det første fungerer det som en ekstra fuskekontroll. Ved hjemmeeksamen er det alltid en risiko for at studentene får noen andre til å skrive oppgaven for seg. Denne typen fusk er vanskelig å fange opp i plagiatkontrollen. Derimot kan det fanges opp i en muntlig prøve, der sensorene gis anledning til å kontrollere om kandidaten husker, og har forstått, det vedkommende angivelig har skrevet selv. Funksjonen som ekstra fuskekontroll, er etter arbeidsgruppens syn den viktigste funksjonen til supplerende muntlige prøver.

For det andre fungerer muntlig prøve som trening i muntlig fremstilling av rettslige resonnementer. Det har vært en styrke ved juristutdannelsen i Tromsø at kandidatene i større grad må prestere muntlig underveis i studiet, sammenlignet med juristutdannelsene ellers i landet. Muntlige kommunikasjons- og argumentasjonsferdigheter er viktige i mange juristyrker, og er en ettertraktet egenskap i arbeidslivet. Ved å ha muntlig prøve i tillegg til hjemmeeksamen, får studentene insentiver til å opparbeide seg gode muntlige kommunikasjons- og argumentasjonsferdigheter underveis i studiet, ettersom de kan få uttelling for dette på eksamen.

For det tredje bidrar en muntlig prøve til å danne et bredere vurderingsgrunnlag ved eksamen. Den muntlige prøven kan avdekke styrker hos en kandidat som vedkommende ikke fikk vist på den skriftlige hjemmeeksamen, og kan motsatt også avdekke svakheter hos en kandidat som skriftlig ga inntrykk av å ha bedre faglig oversikt enn det vedkommende egentlig hadde. På denne måten kan en muntlig prøve bidra til at karaktersettingen blir mer korrekt, det vil si mer i samsvar med kandidatenes faktiske ferdigheter.

Med hensyn til den muntlige prøvens funksjon som ekstra fuskekontroll, antar arbeidsgruppen at behovet for dette er begrenset i metodefaget. De problemstillingene kandidatene prøves i her, bygger i mindre grad på paratkunnskap og kjennskap til konkrete regelverk, og i større grad på forståelse for grunnlaget for rettskildeprinsippene, og rettens funksjon i samfunnet. Det er ikke uten videre slik at enhver ferdig utdannet jurist her kan skrive gode eksamensbesvarelser på vegne av en tredjeavdelingsstudent, slik det for eksempel kan være i fag som obligasjonsrett, erstatningsrett eller tingsrett. Arbeidsgruppen anser derfor behovet for en ekstra fuskekontroll som lite.

Med hensyn til den muntlige prøvens funksjon som trening i muntlighet, kan det være hensiktsmessig med en muntlig prøve i metodefaget. Problemstillinger knyttet til rettskildelæren, er etter arbeidsgruppens syn godt egnet til muntlig diskusjon, fordi mange av disse spørsmålene ikke har noen helt klare og entydige svar, men i stedet gir grunnlag for refleksjon og kritisk tenkning. En del kandidater kan nok derfor trolig få vist større forståelse for metodespørsmål gjennom muntlige diskusjoner fremfor skriftlige oppgavebesvarelser. Dette taler for at en eventuell hjemmeeksamen blir supplert av en muntlig prøve.

Muntlige prøvers funksjon for å danne et bredere vurderingsgrunnlag, taler i samme retning. Dersom en hjemmeeksamen suppleres av en muntlig prøve, vil dette gi gode muligheter til å oppklare eventuelle misforståelser, og til å skille ut de særlig gode kandidatene. En supplerende muntlig prøve vil etter arbeidsgruppens syn sannsynligvis gi karakterer som i større grad samsvarer med kandidatenes faktiske metodeforståelse.

Samtidig er det arbeidsgruppens syn at det ikke er noe behov for en ekstra fuskekontroll i metodefaget dersom prøvingsformen blir hjemmeeksamen. Den primære begrunnelsen bak supplerende muntlig prøve, gjør seg dermed ikke like sterkt gjeldende for dette faget. Da oppstår spørsmålet om de hensynene som fortsatt taler for en muntlig prøve, veier tungt nok sett opp mot de ressursene gjennomføringen av muntlig prøve krever.

Muntlig eksamen krever betydelige ressurser. Sensuren tar lengre tid, koster mer, og binder opp både interne og eksterne ressurser. Tidsmomentet er her særlig problematisk. Som vi kommer tilbake til nedenfor, anbefaler arbeidsgruppen at en hjemmeeksamen i metodefaget erstatter semesteroppgaven. Sensurfristen for semesteroppgave har vanligvis vært ved semesterstart i januar, samtidig som vårens undervisning begynner. Skulle det vært avholdt supplerende

muntlig prøve, måtte dette blitt gjort parallelt med vårens undervisning. Det er ikke hensiktsmessig å utsette oppstarten av vårens undervisning. Dette ville gjort det utfordrende å gjennomføre all undervisning studentene skal igjennom. Ressursbruken og tidsmomentet taler klart i retning av at det ikke bør innføres en muntlig prøve til å supplere en eventuell hjemmeeksamen.

Nok et moment som taler mot innføringen av en muntlig prøve, er vektingen av de ulike eksamenene. Avsluttende hjemmeeksamen med muntlig prøve er vektet til 30 studiepoeng. Arbeidet med hjemmeoppgaven foregår over fire dager. Eksamen i metodefaget blir vektet til 15 studiepoeng. Arbeidsgruppen har foreslått at arbeidet med oppgaven går over tre dager. Dette er ikke særlig mye kortere enn den avsluttende eksamenen, selv om antall studiepoeng er halvparten. Dersom en hjemmeeksamen i metodefaget ikke suppleres med en muntlig prøve, vil arbeidsmengden stå mer i samsvar med fagets studiepoeng.

På bakgrunn av dette anbefaler arbeidsgruppen at det ikke innføres supplerende muntlig prøve.

4 FORHOLDET TIL SEMESTEROPPGAVEN

Utfordringene en eventuell hjemmeeksamen medfører for undervisningsplanleggingen på høstsemesteret, kan løses ved at den nye hjemmeeksamenen i metode erstatter semesteroppgaven. Ved fjerning av semesteroppgaven, frigjøres det fire dager i kalenderen, samtidig som det frigjøres ressurser til oppgaveskriving og sensur. Dette taler for at en ny eksamen i metodefaget erstatter semesteroppgaven.

Det er videre arbeidsgruppens forståelse at en del av formålet med innføringen av en egen eksamen i metodefaget, er å avlaste studentene. Dersom metodeeksamen kommer som et tillegg til alt som var tidligere, er det vanskelig å se hvordan en ny eksamen kan oppnå noen reell avlastning. Tvert imot kan dette, etter arbeidsgruppens syn, bidra til økt press, og økt arbeidsbelastning. Dette taler for at den nye eksamenen bør erstatte semesteroppgaven.

På den annen side får studentene verdifull skrive trening gjennom semesteroppgaven. På tredje avdeling er semesteroppgaven den eneste obligatoriske skrive treningen studentene må gjennomføre i tillegg til eksamen. All annen skrive trening er frivillig. For å sikre visse minimumsferdigheter i skriftlig fremstillingsevne, er det viktig at studentene trenes i skriveing underveis på studiet. Dette kan tale for å beholde semesteroppgaven i tillegg til en hjemmeeksamen i metodefaget.

Samtidig vil en hjemmeeksamen i metodefaget langt på vei gi den samme skrive treningen som semesteroppgaven. Ved at studentene får en karakter på denne eksamenen, kan det også gi økte insentiver til selvstendig skrive trening i løpet av høstsemesteret. Selv om varigheten av en hjemmeeksamen i metodefaget vil være litt kortere enn for semesteroppgaven, antar arbeidsgruppen at studentene, på grunn av karaktervurderingen, vil legge ned et større arbeid med en hjemmeeksamen sammenlignet med en semesteroppgave, og at de dermed også vil levere kvalitativt bedre besvarelser. Arbeidsgruppen antar derfor at det ikke vil ha negative innvirkninger på studentenes skriveferdigheter dersom semesteroppgaven erstattes av en metodeeksamen.

På bakgrunn av dette anbefaler arbeidsgruppen at en ny hjemmeeksamen i metodefaget erstatter semesteroppgaven.

5 ARBEIDSKRAV

Som en følge av at det er lite ledig tid på høstsemesteret, som beskrevet ovenfor, er det, etter arbeidsgruppens syn, vanskelig å finne rom for et arbeidskrav. Arbeidsgruppen har for det første vurdert om det burde innføres et skriftlig arbeidskrav i tillegg til eksamen. Det er imidlertid vanskelig å sette av tid til et arbeidskrav uten å erstatte dette med noe av den undervisningen som allerede tilbys. Videre er det arbeidsgruppens synspunkt at dette antakelig vil påføre studentene en økt belastning. Det vil på denne måten stå i motstrid med formålet bak en ny vurderingsform i metodefaget, som blant annet er å avlaste studentene. Et skriftlig arbeidskrav vil i tillegg gjøre at arbeidsmengden som kreves for å bestå faget, ikke uten videre står i samsvar med antall studiepoeng faget er vektet til. Arbeidsgruppen anbefaler derfor at det ikke innføres et skriftlig arbeidskrav.

Arbeidsgruppen har videre vurdert om det burde innføres et muntlig arbeidskrav. Det er allerede lagt opp til syv muntligpresentasjoner i løpet av seminarundervisningen i faget. Dette tar allerede mye tid. Dersom samtlige seminardeltakere skulle holdt muntlig presentasjon i løpet av undervisningen, ville det ikke vært tid til noe annet. Arbeidsgruppen mener derfor det ikke kan være noe formelt arbeidskrav å holde muntlig presentasjon i løpet av seminarundervisningen i metodefaget.

Et muntlig arbeidskrav utenom seminarundervisningen er ifølge arbeidsgruppen vanskelig å gjennomføre, av de samme grunnene som en supplerende muntlig prøve er vanskelig å gjennomføre. Arbeidsgruppen mener derfor at det ikke bør være noe muntlig arbeidskrav utenom seminarundervisningen.

Et alternativ kunne vært å kreve en form for aktiv muntlig deltakelse underveis i seminarundervisningen. Dette kan potensielt ha flere fordeler. For det første tvinges samtlige studenter til å delta aktivt i undervisningen, noe som igjen kan bidra til at studentene møter mer forberedt. Tidligere har det ofte vært et problem at studentene er lite aktive under seminarundervisningen i metodefaget. Dersom det ble oppstilt et formelt krav om aktiv deltakelse, kunne dette virket positivt på undervisningssituasjonen. Terskelen for å bestå et eventuelt slikt arbeidskrav, kan ikke settes høyt. Det bør være tilstrekkelig at en kandidat tar ordet én gang i løpet av seminarundervisningen, og det bør ikke være noe krav om at det vedkommende sier er riktig.

På den annen side ble det vanskelig å formulere noen helt klare vurderingskriterier for et slikt arbeidskrav, noe som kan gjøre at studentene opplever situasjonen som noe uforutsigbar. I tillegg bør det tas hensyn til at ikke alle studenter deltar på seminarundervisning. Dersom det ble innført et arbeidskrav som forutsetter deltakelse på seminarundervisning, kan dette føre til problemer for studenter som av ulike grunner ikke følger denne undervisningen. Det ville også vært nødvendig å etablere reserveløsninger for studenter som er syke i den aktuelle undervisningsperioden, eller som av andre grunner ikke kan delta. Samlet sett mener arbeidsgruppen at et slikt arbeidskrav vil medføre såpass mye administrativt bryderi at det ikke står i forhold til fordelene.

På bakgrunn av dette anbefaler arbeidsgruppen at det ikke innføres et arbeidskrav i tillegg til eksamen.

6 FAGREKKEFØLGE

Som allerede nevnt, er det et tett undervisningsløp i høstsemesteret på tredje avdeling. Høsten 2020 måtte studentene jobbe med øvingsoppgaven tilknyttet metodefaget i løpet av undervisningen. Helgejobbing var for mange nødvendig for å bli ferdig. Det var ikke satt av noen egne dager til arbeid med øvingsoppgave. Slik undervisningsløpet er lagt opp nå, blir det derfor vanskelig å finne tid til eksamensavvikling. Dette gjelder uavhengig av om eksamen blir skoleeksamen eller hjemmeeksamen, men gjelder særlig dersom eksamen blir hjemmeeksamen.

Et alternativ kan være å flytte faget til begynnelsen av semesteret. Fordelen med dette er at studentene da kan fokusere fullt ut på dette, og gjøre seg helt ferdig med faget og eksamen, før de går videre til de øvrige fagene som det prøves i på vårsemesteret. Etter arbeidsgruppens syn kan dette bidra til å avlaste studentene, og minimere presset.

På den annen side forutsetter metodefaget til en viss grad kjennskap til særegenheter knyttet til rettskildebruken i formueretten, og da særlig i obligasjonsretten. For fullt ut å forstå disse poengene, er det en fordel om studentene har hatt faget obligasjonsrett før de begynner på metodefaget. Dette taler mot å flytte metodefaget til begynnelsen av semesteret.

Marius Storvik underviser i metodefaget, og sitter også i arbeidsgruppen som skal utarbeide forslag til eksamensform for de semiobligatoriske fagene på fjerde avdeling. Ifølge Storvik vil gruppen foreslå at disse fagene flyttes til begynnelsen av semesteret. Mange av de ansatte som er sensorer i de semiobligatoriske fagene, er også sensorer i metodefaget. Dersom eksamen i alle disse fagene avholdes samtidig, kan det bli knapphet på interne sensorer. Dette taler mot at metodefaget flyttes til begynnelsen av semesteret.

Et annet alternativ kan være å flytte faget til slutten av semesteret. Dette medfører ingen av de samme ulempene som det å beholde faget midt i semesteret, eller det å flytte faget til begynnelsen av semesteret. Tvert imot er det mot slutten av semesteret mer tidsrom i timeplanen, og studentene har i stor grad opparbeidet seg den bakgrunnskunnskapen som er nødvendig for fullt ut å forstå metodefaget. Dette vil i tillegg være naturlig dersom en ny hjemmeeksamen skal erstatte semesteroppgaven.

På bakgrunn av dette anbefaler arbeidsgruppen at metodefaget flyttes til slutten av høstsemesteret.

7 GENERELL KOMPETANSEBESKRIVELSE

Det foreslås følgende endringer i den generelle beskrivelsen av tredje avdeling i fagbeskrivelsen:

Tredje avdeling utgjør tredje året på masterstudiet i rettsvitenskap. Avdelingen er bygget opp rundt de sentrale formuerettsfagene, og består av fagene ~~rettskildelære (15 studiepoeng)~~, alminnelig obligasjonsrett (20 studiepoeng), panterett (6 studiepoeng), statisk og dynamisk tingsrett (12 studiepoeng) samt gjeldsforfølgingsrett (7 studiepoeng).⁵ ~~Avdelingen avsluttes med én hjemmeeksamen og én skoleeksamen. I tillegg består avdelingen av faget [FAGKODE] juridisk metode og etikk (15 studiepoeng).~~

Eksamen og arbeidskrav:

[FAGKODE] Juridisk metode og etikk 15 sp. – skriftlig hjemmeeksamen (3 dager).

[FAGKODE] [30 sp.] – skriftlig hjemmeeksamen (4 dager) med muntlig prøve.

[FAGKODE] [30 sp.] – skriftlig skoleeksamen (6 timer).

Vurderingsuttrykket for samtlige eksamener er karakterskalaen A-F, jf. §§ 8 og 9 i eksamensreglement for 1.-4. avdeling. Eksamen i [FAGKODE] Juridisk metode og etikk avholdes på høstsemesteret, mens de øvrige avsluttende eksamenene avholdes på vårsemesteret. Eksamen i [FAGKODE] Juridisk metode og etikk må være bestått før studenten får avlegge avsluttende eksamen på avdelingen. Senest innen en uke før vårens eksamener på avdelingen, må studentene i tillegg ha gjennomført og fått godkjent en muntlig presentasjon.

I tillegg foreslås følgende endringer i fagbeskrivelsen for faget Juridisk metode og etikk:

[FAGKODE] Juridisk metode og etikk (15 studiepoeng)

1) Faglig innhold

Faget juridisk metode omhandler de rettskildeprinsipper som anvendes ved løsningen av rettsspørsmål etter norsk og internasjonal rett, og bygger videre på metodelæren fra første avdeling. Det tas utgangspunkt i dommerens situasjon og oppmerksomheten rettes mot rettsgrunnlaget for løsning av konflikter. Rettsgrunnlaget kan være formell lov, ulovfestet rett eller avtale, og det redegjøres for hvordan prosessen med å oppstille en rettsregel i det enkelte tilfelle kan forklares. Faget behandler også betydningen av verdistandpunkt i juridisk argumentasjon, samt etikk i juridisk rådgivning.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått tredje avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om hva en rettsregel er og hvilke forskjellige typer rettsregler som finnes
- avansert kunnskap om rettskildeprinsipper
- avansert kunnskap om grunnlaget for rettskildene og rettskildeprinsippene
- avansert kunnskap om bruken av rettskildene i visse argumentasjons- og vurderingsmønstre
- avansert kunnskap om lovfestede, ulovfestede og kontraktsfestede regler som rettslig grunnlag for ulike rettigheter og krav
- avansert kunnskap om ulike former for skjønn

Ferdigheter

Etter bestått tredje avdeling kan studenten:

- anvende juridisk metode ved løsning av rettsspørsmål
- fremstille og drøfte sentrale problemstillinger i faget
- ~~analysere egen og andres rettskildebruk~~
- delta i den faglige diskusjon om juridisk metode og de verdipremisser som danner basis for faget

Generell kompetanse

Etter bestått [FAGKODE] Juridisk metode og etikk kan studenten:

- bygge opp rettslig argumentasjon basert på faglig anerkjente rettskildeprinsipper
- fremstille og drøfte sentrale metodespørsmål
- analysere egen og andres rettskildebruk

3) Pensum

- Jens Edvin Andreassen Skoghøy, Rett og rettsanvendelse (Universitetsforlaget, Oslo 2018) 295 s.

- Følgende kapitler fra Alf Petter Høgberg og Jørn Øyrehagen Sunde (red.), Juridisk metode og tenkemåte (Universitetsforlaget, Oslo 2019):
 - Kapittel 10: Kåre Lilleholt; Grunnsetninger i formueretten, 8 s.
 - Kapittel 18: Thomas Frøberg, Rettskildefagets avveiningsmodell – kritikk og alternativer, 21 s.
 - Kapittel 23: Knut Bergo, Rettskildelærens gjenstand og metoder – en kritikk, 16 s.
- Amund Bjøranger Tørum, Tolking av kommersielle kontrakter – et analyseverktøy, Jussens Venner vol. 54 2019, s. 1-38 (38 s.)
- Haakon I. Haraldsen, God advokatskikk, i Arne Fanebust, Nadia Hall, Nils Erik Lie, Tor-Geir Myhrer, Anne Lise Rønneberg, Petter Chr. Sogn og Henrik Syse, Juss og etikk (Universitetsforlaget, Oslo 2019) (41 s.)

FORSLAG TIL ENDING AV FAGBESKRIVELSE FOR METODE OG ETIKK

Studieutvalget behandlet arbeidsgruppens forslag i møte den 9. februar 2021, og var i all hovedsak enig i de vurderingene arbeidsgruppen hadde gjort, og de anbefalingene som ble gitt i rapporten fra 15. januar 2021. Under møtet kom det imidlertid frem at etikkdelen av faget ikke er synliggjort godt nok i fagbeskrivelsen. Faget heter Juridisk metode og etikk, mens fagbeskrivelsen ikke inneholder noen lærings- eller ferdighetsmål rettet direkte mot etiske spørsmål. Langt på vei kan det sies at etikken utgjør en del av selve fundamentet for rettskildelæren, og at kjennskap til juridisk metode dermed forutsetter kjennskap til metodens etikkgrunnlag. Læren om reelle hensyn, samt ulike former for skjønn, kan også anses som etikk.

Samtidig inneholder pensumbeskrivelsen et kapittel fra boken Juss og Etikk, som handler om god advokatskikk. Her gjennomgås de sentrale etiske prinsippene som er grunnlaget for advokaters virksomhet i alle siviliserte rettssamfunn. Denne delen av faget gjenspeiles ikke i læringsutbyttebeskrivelsen.

Det er også et poeng at den generell kompetansebeskrivelsen for tredje avdeling inneholder et punkt som sier studentene skal kunne «identifisere og reflektere over yrkesetiske problemstillinger som arbeid med fagene på avdelingen kan lede til, og analysere og håndtere disse på en forsvarlig måte». Utenom faget Juridisk metode og etikk, er det i liten grad fokusert på yrkesetiske spørsmål på tredje avdeling. Til en viss grad kan dette sies å være en del av kontraktsforhandlingskurset som inngår i obligasjonsrettsfaget, men her er fokuset hovedsakelig rettet mot hvordan en advokat/rådgiver kan oppnå gode løsninger for klienten, og ikke mot forholdet mellom klient og advokat/rådgiver. Det er derfor et behov for å bringe læringsbeskrivelsen av metodefaget bedre i samsvar med pensumsituasjonen, tittelen på faget, og den generelle kompetansebeskrivelsen for tredje avdeling.

Det foreslås derfor følgende endringer i fagbeskrivelsen for faget Juridisk metode og etikk, i tillegg til de endringene som ble vedtatt av Studieutvalget 9. september 2021:

Juridisk metode og etikk (15 studiepoeng)

1) Faglig innhold

Faget juridisk metode omhandler de rettskildeprinsipper som anvendes ved løsningen av rettsspørsmål etter norsk og internasjonal rett, og bygger videre på metodelæren fra første avdeling. Det tas utgangspunkt i dommerens situasjon og oppmerksomheten rettes mot rettsgrunnlaget for løsning av konflikter. Rettsgrunnlaget kan være formell lov, ulovfestet rett eller avtale, og det redegjøres for hvordan prosessen med å oppstille en rettsregel i det enkelte tilfelle kan forklares. Faget behandler også betydningen av verdistandpunkt i juridisk argumentasjon, samt etikk i juridisk rådgivning.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått emne har studenten:

- avansert kunnskap om hva en rettsregel er og hvilke forskjellige typer rettsregler som finnes
- avansert kunnskap om rettskildeprinsipper
- avansert kunnskap om grunnlaget for rettskildene og rettskildeprinsippene
- avansert kunnskap om bruken av rettskildene i visse argumentasjons- og vurderingsmønstre

- avansert kunnskap om lovfestede, ulovfestede og kontraktsfestede regler som rettslig grunnlag for ulike rettigheter og krav
- avansert kunnskap om ulike former for skjønn
- god kunnskap om etiske prinsipper for god advokatskikk

Ferdigheter

Etter bestått emne kan studenten:

- anvende juridisk metode ved løsning av rettsspørsmål
- fremstille og drøfte sentrale problemstillinger i faget
- delta i den faglige diskusjon om juridisk metode og de verdipremisser som danner basis for faget

Generell kompetanse

Etter bestått emne kan studenten:

- bygge opp rettslig argumentasjon basert på faglig anerkjente rettskildeprinsipper
- fremstille og drøfte sentrale metodespørsmål
- analysere egen og andres rettskildebruk
- kommunisere metodiske og etiske resonnementer til fagfellesskapet og til allmenheten

3) Pensum

- Jens Edvin Andreassen Skoghøy, Rett og rettsanvendelse (Universitetsforlaget, Oslo 2018) 295 s.
- Følgende kapitler fra Alf Petter Høgberg og Jørn Øyrehagen Sunde (red.), Juridisk metode og tenkemåte (Universitetsforlaget, Oslo 2019):
 - Kapittel 10: Kåre Lilleholt; Grunnsetninger i formueretten, 8 s.
 - Kapittel 18: Thomas Frøberg, Rettskildefagets avveiningsmodell – kritikk og alternativer, 21 s.
 - Kapittel 23: Knut Bergo, Rettskildelærens gjenstand og metoder – en kritikk, 16 s.
- Amund Bjøranger Tørum, Tolking av kommersielle kontrakter – et analyseverktøy, Jussens Venner vol. 54 2019, s. 1-38 (38 s.)
- Haakon I. Haraldsen, God advokatskikk, i Arne Fanebust, Nadia Hall, Nils Erik Lie, Tor-Geir Myhrer, Anne Lise Rønneberg, Petter Chr. Sogn og Henrik Syse, Juss og etikk (Universitetsforlaget, Oslo 2019) (41 s.)

Emnebeskrivelse for Juridisk metode og etikk

Navn	Juridisk metode og etikk
Emnekode og emnenivå	JUR-250X
Emnetype	Emnet inngår på 3. avdeling på Masterprogrammet i rettsvitenskap. Emnet kan ikke tas som enkeltemne.
Omfang	15 studiepoeng
Forkunnskapskrav, anbefalte forkunnskaper	Bestått alle eksamener på 2. avdeling. Studenter som har avlagt kontinuasjonseksamen eller utsatt prøve i emner på 2. avdeling, men hvor endelig sensur ikke foreligger, kan likevel fremstille seg til eksamen i Metode og etikk.
Faglig innhold	Faget juridisk metode omhandler de rettskildeprinsipper som anvendes ved løsningen av rettsspørsmål etter norsk og internasjonal rett, og bygger videre på metodelæren fra første avdeling. Det tas utgangspunkt i dommerens situasjon og oppmerksomheten rettes mot rettsgrunnlaget for løsning av konflikter. Rettsgrunnlaget kan være formell lov, ulovfestet rett eller avtale, og det redegjøres for hvordan prosessen med å oppstille en rettsregel i det enkelte tilfelle kan forklares. Faget behandler også betydningen av verdistandpunkt i juridisk argumentasjon, samt etikk i juridisk rådgivning.
Læringsutbytte	<p>Kunnskap Etter bestått emne har studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • avansert kunnskap om hva en rettsregel er og hvilke forskjellige typer rettsregler som finnes • avansert kunnskap om rettskildeprinsipper • avansert kunnskap om grunnlaget for rettskildene og rettskildeprinsippene • avansert kunnskap om bruken av rettskildene i visse argumentasjons- og vurderingsmønster • avansert kunnskap om lovfestede, ulovfestede og kontraktsfestede regler som rettslig grunnlag for ulike rettigheter og krav • <u>avansert kunnskap om ulike former for skjønn</u> • <u>god kunnskap om etiske prinsipper for god advokatskikk</u> <p>Ferdigheter Etter bestått emne kan studenten:</p>

UiT Norges arktiske universitet

	<ul style="list-style-type: none">• anvende juridisk metode ved løsning av rettsspørsmål• fremstille og drøfte sentrale problemstillinger i faget• delta i den faglige diskusjon om juridisk metode og de verdipremisser som danner basis for faget <p>Generell kompetanse Etter bestått emne kan studenten:</p> <ul style="list-style-type: none">• bygge opp rettslig argumentasjon basert på faglig anerkjente rettskildeprinsipper• fremstille og drøfte sentrale metodespørsmål• analysere egen og andres rettskildebruk• <u>kommunisere metodiske og etiske resonnementer til fagfellesskapet og til allmenheten</u>
Undervisning og arbeidsform	Undervisningen i emnet gis i høstsemesteret på 3. avdeling. Undervisningen blir gitt i form av forelesninger og seminarer.
Eksamen og vurdering	Eksamen avholdes i høstsemesteret på 3. avdeling. Eksamen avvikles som en hjemmeeksamen over 3 dager. Besvarelsen må ikke overstige 12 sider. Formkravene er de samme som gitt i Eksamensreglement for 1. – 4. avdeling i graden master i rettsvitenskap § 7. Vurderingsuttrykket er karakterskalaen A-F. <u>Kontinuasjoneksamen avholdes i samme semester som ordinær eksamen og med samme eksamensordning.</u>
Undervisnings- og eksamensspråk	Undervisnings- og eksamensspråket er norsk.

Commented [HS1]: Studieutvalget ble i sak SU 4/21 orientert om at dette må tas ut av emnebeskrivelsen.

Vedtatt av fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet den 11.06.03 (JF 49-03)
jf. studieplan for mastergrad i rettsvitenskap (Vedtatt 11.06.03 av
styret for Det juridiske fakultet med hjemmel i § 4 i forskrift 20.06.03 for
studier ved Universitetet i Tromsø.). Endret av Studieutvalget i sak SU 24-16, SU 48-16 og
fullmaktsak juli 2019. **oppdatere her**

Tredje avdeling utgjør tredje året på masterstudiet i rettsvitenskap. Avdelingen er bygget opp rundt de sentrale formuerettsfagene, og består av fagene **rettskildelære-juridisk metode og etikk** (15 studiepoeng), alminnelig obligasjonsrett (20 studiepoeng), panterett (6 studiepoeng), statisk og dynamisk tingsrett (12 studiepoeng) samt gjeldsforfølgingsrett (7 studiepoeng). ~~Avdelingen avsluttes med én hjemmeeksamen og én skoleeksamen.~~

Eksamen og arbeidskrav

JUR-250x 15 studiepoeng – Juridisk metode og etikk skriftlig hjemmeeksamen

JUR-250x 25 studiepoeng – 3. avdeling master skriftlig hjemmeeksamen med muntlig prøve

JUR-250x 20 studiepoeng – 3. avdeling master skriftlig skoleeksamen

I høstsemesteret på 3. avdeling avholdes eksamen i JUR-250x Juridisk metode og etikk. For å fremstille seg til eksamen i JUR-250x Juridisk metode og etikk kreves at alle eksamener på 2. avdeling er bestått. Studenter som har avlagt kontinuasjonseksamen eller utsatt prøve i emner på 2. avdeling, men hvor endelig sensur ikke foreligger, kan likevel fremstille seg til eksamen i Juridisk metode og etikk. Eksamen JUR-250x Juridisk metode og etikk avvikles som en hjemmeeksamen over 3 dager. Besvarelsen må ikke overstige 12 sider. Formkravene er de samme som gitt i Eksamensreglement for 1. – 4. avdeling i graden master i rettsvitenskap § 7. Vurderingsuttrykket er karakterskalaen A-F. Kontinuasjonseksamen avholdes i samme semester som ordinær eksamen og med samme eksamensordning.

Ved avslutningen av 3. avdeling avholdes en skriftlig hjemmeeksamen over 4 dager med etterfølgende muntlig (JUR-250x) og en skriftlig skoleeksamen (JUR-250x) på seks timer. For å fremstille seg til disse eksamenene må eksamen i JUR-200x Juridisk metode og etikk være bestått. Vurderingsuttrykket på JUR-250x og JUR-250x er karakterskalaen A-F, jf. §§ 7 og 8 i eksamensreglement for 1.-4. avdeling.

Det er adgang til å kontinuere for studenter med studierett, jf. siste ledd i §§ 8 og 9 i eksamensreglementet for 1.-4. avd. master.

Senest innen en uke før vårens eksamener på avdelingen må studentene på 3. avdeling ha gjennomført og fått godkjent en muntlig presentasjon. Se eksamensreglementet for graden master i rettsvitenskap §§ 4.

Juridisk metode og etikk (15 studiepoeng)

1) Faglig innhold

Faget juridisk metode omhandler de rettskildeprinsipper som anvendes ved løsningen av rettsspørsmål etter norsk og internasjonal rett, og bygger videre på metodelæren fra første avdeling.

Det tas utgangspunkt i dommerens situasjon og oppmerksomheten rettes mot rettsgrunnlaget for løsning av konflikter. Rettsgrunnlaget kan være formell lov, ulovfestet rett eller avtale, og det redegjøres for hvordan prosessen med å oppstille en rettsregel i det enkelte tilfelle kan forklares. Faget behandler også betydningen av verdistandpunkt i juridisk argumentasjon, samt etikk i juridisk rådgivning.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått tredje-avdelingemne har studenten:

- avansert kunnskap om hva en rettsregel er og hvilke forskjellige typer rettsregler som finnes
- avansert kunnskap om rettskildeprinsipper
- avansert kunnskap om grunnlaget for rettskildene og rettskildeprinsippene
- avansert kunnskap om bruken av rettskildene i visse argumentasjons- og vurderingsmønstre
- avansert kunnskap om lovfestede, ulovfestede og kontraktsfestede regler som rettslig grunnlag for ulike rettigheter og krav
- avansert kunnskap om ulike former for skjønn
- god kunnskap om etiske prinsipper for god advokatskikk

Ferdigheter

Etter bestått tredje-avdelingemne kan studenten:

- anvende juridisk metode ved løsning av rettsspørsmål
- fremstille og drøfte sentrale problemstillinger i faget
- ~~analysere egen og andres rettskildebruk~~
- delta i den faglige diskusjon om juridisk metode og de verdipremisser som danner basis for faget

Generell kompetanse

Etter bestått emne kan studenten:

- bygge opp rettslig argumentasjon basert på faglig anerkjente rettskildeprinsipper
- fremstille og drøfte sentrale metodespørsmål individuelt og i samarbeid med andre
- analysere egen og andres rettskildebruk
- kommunisere metodiske og etiske resonnementer til fagfellesskapet og til allmenheten
- kommunisere metodiske og etiske resonnementer både skriftlig og muntlig til fagfellesskapet og til allmenheten

3) Pensum

- Jens Edvin Andreassen Skoghøy, Rett og rettsanvendelse (Universitetsforlaget, Oslo 2018) 295 s.
- Følgende kapitler fra Alf Petter Høgberg og Jørn Øyrehagen Sunde (red.), Juridisk metode og tenkemåte (Universitetsforlaget, Oslo 2019):
 - Kapittel 10: Kåre Lilleholt; Grunnsetninger i formueretten, 8 s.
 - Kapittel 18: Thomas Frøberg, Rettskildefagets avveiningsmodell – kritikk og alternativer, 21 s.
 - Kapittel 23: Knut Bergo, Rettskildelærens gjenstand og metoder – en kritikk, 16 s.
- Amund Bjøranger Tørum, Tolking av kommersielle kontrakter – et analyseverktøy, Jussens Venner vol. 54 2019, s. 1-38 (38 s.)
- Haakon I. Haraldsen, God advokatskikk, i Arne Fanebust, Nadia Hall, Nils Erik Lie, Tor-Geir Myhrer, Anne Lise Rønneberg, Petter Chr. Sogn og Henrik Syse, Juss og etikk (Universitetsforlaget, Oslo 2019) (41 s.)

Alminnelig obligasjonsrett (20 studiepoeng)

1) Faglig innhold

Obligasjonsretten (kontraktsretten og pengekravsretten) er læren om skyldforhold, særlig skyldforhold som har grunnlag i kontrakt.

Obligasjonsretten omfatter en rekke typer skyldforhold, som ofte behandles hver for seg som egne rettsdisipliner ("spesiell kontraktsrett"). Eksempler på spesiell kontraktsrett er kjøpsrett, entrepriserett og husleierett. Når alminnelig obligasjonsrett likevel behandles som en egen teoretisk rettsdisiplin, skyldes det særlig at de fleste typer av skyldforhold gir opphav til en rekke felles problemstillinger, som kan og bør behandles i en allmenn rettsdisiplin. I obligasjonsretten kan likheter og forskjeller i problemstillinger og løsninger belyses gjennom kontraktsregulering, lovgivning og alminnelige, ulovfestede prinsipper. Det finnes også regler som i større eller mindre grad gjelder uavhengig av kontraktstype, f.eks. reglene om gjeldsbrev, motregning, reklamasjon, foreldelse, gjeldsovertagelse, fordringsoverdragelse m.v. samt ulovfestede prinsipper som f.eks. omhandler betydningen av passivitet m.m.

Obligasjonsretten omhandler realforpliktelsers og pengeforpliktelsers innhold, endring, opphør samt virkningen av at forpliktelser ikke er blitt oppfylt på riktig måte.

Faget omhandler også oversikt over lovvalgsregler i internasjonale kontraktsrettslige forhold, kontraktsforhandlinger og kontraktsutforming.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter tredje avdeling har studenten:

- avansert kunnskap om innholdet av obligasjonsrettslige forpliktelser og krav i formuerettslige skyldforhold (både naturalprestasjoner og betalingsforpliktelser)
- avansert kunnskap om endring av formuerettslige skyldforhold, blant annet gjennom etterfølgende utvikling, partsskifte og lemping av forpliktelser

- avansert kunnskap om opphør av formuerettslige skyldforhold, blant annet gjennom reglene om oppsigelse, avbestilling, passivitet og foreldelse
- avansert kunnskap om mislighold av obligasjonsrettslige forpliktelser og misligholdsbeføyelser, blant annet gjennom retten/plikten til oppfyllelse, retting, omlevering, og reglene om tilbakeholdsrett, prisavslag, heving og erstatning
- god kunnskap om kontraktsforhandlinger og kontraktsutforming

Ferdigheter

Etter bestått tredje avdeling kan studenten:

- identifisere og løse teoretiske og praktiske obligasjonsrettslige problemstillinger
- planlegge, gjennomføre og analysere kontraktsforhandlinger samt utforme kontrakter
- formulere og formidle kunnskaper om obligasjonsrett, kontraktsforhandlinger og internasjonale lovvalsregler knyttet til kontrakt

3) Pensum

- Jo Hov/Alf Petter Høgberg: *Obligasjonsrett* (2017), hele boken unntatt kapitlene 14, 20, 21, kapittel 22: punkt 22.5 og kapittel 24 (435 sider).
- Trygve Bergsåker: *Pengekravsrett* (2020), kapitlene I-IV, kapittel VI, VIII, IX, XI og XII (217 sider).
- Jørn Rognes: *Forhandlinger* 4. utgave (2015) kap. 1-8 (127 sider).
- Giuditta Cordero Moss: *Internasjonal privatrett på formuerettens område* (2013): Kap 4: Punkt 4.1, 4.3, 4.4: 4.4.1 til 4.4.1.1, 4.4.1.6, 4.4.1.7 til 4.4.1.7.1, 4.4.1.11, 4.4.1.12, 4.4.2 til 4.4.2.1, 4.4.2.3, 4.4.2.4, 4.4.3, 4.4.4 til 4.4.4.1.1, 4.4.4.2 og 4.4.4.3 (27 sider).

Panterett (6 studiepoeng)

1) Faglig innhold

Panteretten omhandler utnyttelse av den økonomiske verdi av formuesgoder til oppfyllelse av krav. Ved at kreditor får panterett for sitt krav, får han en fortrinnsrett til å søke dekning i panteobjektet. Ut fra stiftelsesgrunnlaget for panterett skilles det mellom avtalepant, utleggspant og lovbestemt pant. I faget panterett legges hovedvekten på avtalepant. I tillegg behandles tilbakeholdsrett, som gir den som har rådighet over en ting, rett til å holde tingen tilbake inntil eieren eller andre som måtte ha rett til den, har gjort opp en forpliktelse som knytter seg til tingen.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått tredje avdeling har studenten:

- god kunnskap om stiftelse, innhold og omfang av avtalepant i fast eiendom, driftstilbehør, varelager, næringsdrivendes utestående fordringsmasse og alminnelig løsøre samt salgspant
- god kunnskap om forholdet mellom panterett og det krav panteretten skal sikre
- god kunnskap om hvordan ulike former for panterett oppnår beskyttelse mot tredjepersonsgrupper (rettsvern)
- god kunnskap om prioriteten mellom ulike rettsstiftelser i formuesgoder, og om opplåning av pantebrev
- god kunnskap om ulovfestede regler om tilbakeholdsrett
- kunnskap om stiftelse, innhold og omfang av utleggspant og lovbestemt pant

Ferdigheter

Etter bestått tredje avdeling kan studenten:

- identifisere og løse teoretiske og praktiske panterettslige problemstillinger og spørsmål om ulovfestet tilbakeholdsrett
- identifisere og løse teoretiske og praktiske spørsmål om rettsvern og prioritet for ulike former for formuerettslige rettsstiftelser

3) Pensum

- Jens Edvin A Skoghøy: Panterett 4. utgave (2018) med unntak av punkt 2.3.6, punkt 2.6, punkt 3.5, punkt 4.2.6 (f), punkt 4.6, kap. 5 og kap. 6.

Tingsrett (12 studiepoeng)

Generelt

Faget tingsrett består av to deler, statisk tingsrett og dynamisk tingsrett. Den statiske tingsretten omhandler stiftelse, endring, overføring og opphør av eiendomsrett til og andre rettigheter i ting. Den dynamiske tingsretten omhandler især rettsreglene for løsning av konflikter mellom ulike rettighetshavere i samme formuesgode.

Rettigheter i formuesgoder kan være av flere slag (eiendomsrett, bruksrett, panterett, løsningsrett etc.), og de kan stiftes på flere måter. Rettigheter i formuesgoder etableres vanligvis gjennom avledet (derivativt) erverv. Regler for dette gjennomgås i fagene alminnelig obligasjonsrett, panterett og gjeldsforfølgingsrett.

1) Faglig innhold

Statisk tingsrett

Faget gir kunnskap om eiendomsrettsbegrepets innhold, utforming og betydning i norsk rett. De faktiske og rettslige grensene for utøvelse av eierrådighet og annen rådighet over ting, står sentralt i dette faget. Med ting forstås både fast eiendom og løsøre. Reglene om fast eiendom er viet størst oppmerksomhet i pensum og undervisning.

Sentrale tema er eierrådighetens utstrekning, forholdet mellom eier og bruksrettshavere, forholdet mellom naboeiendommer, reglene om likestilt eierskap (sameie) og hvordan eiendomsrett kan erverves ved lang tids bruk i den tro at man hadde rett til det (hevd).

Dynamisk tingsrett

I den dynamiske tingsretten behandles reglene for erverv av rettigheter i ulike formuesgoder gjennom ekstinksjon. Ekstinksjon innebærer i korthet at et rettssubjekt får en bestemt rettighet i et formuesgode til fortrenghet for allerede etablerte eller konkurrerende rettigheter i samme formuesgode. Et hovedskille går mellom avtaleekstinksjon og kreditorekstinksjon. I faget behandles regler om rettsvernsregistre og rettsvern.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått tredje avdeling har studenten:

- god kunnskap om grunnleggende rettsregler og prinsipper innen tingsretten, samt de hensyn reglene bygger på
- god kunnskap om eiendomsrettsbegrepet
- god kunnskap om forutsetninger og begrensninger for den private eiendomsretten, og grenser og yttergrenser for eierrådigheten
- god kunnskap om reglene om servitutter, sameie og forholdet mellom naboeiendommer
- god kunnskap om reglene om hevd, kunnskap om andre ekstinktive erverv over lang tid
- god kunnskap om avtaleekstinksjon og kreditorekstinksjon
- god kunnskap om rettsvernsregistre og regler om rettsvern
- kunnskap om spesielle metodespørsmål i tingsretten
- kunnskap om forholdet mellom privat eierrådighet og offentligrettslig regulering
- kunnskap om eiendomsvernet i Grl. § 105 og Den europeiske menneskerettskonvensjon protokoll 1 artikkel 1 (EMK P1-1)

Ferdigheter

Etter bestått tredje avdeling kan studenten:

- identifisere og løse tingsrettslige problemstillinger av teoretisk og praktisk art
- forstå de metodiske problemstillinger som er spesielle for tingsretten
- formulere og formidle kunnskaper metodisk og faglig korrekt på en strukturert og sammenhengende måte

3) Pensum

- Thor og Aage Thor Falkanger: Tingsrett 8.utgave, 2016, følgende kapitler og tema:

Fellesstoff:

I Tingsrett: Avgrensning og grunnbegreper

Statisk:

II Fast eiendom og fast eiendoms grenser

III Sameie

IV Servitutter

VI Hevd

VII Naboretten

Dynamisk:

XI Innføring (dynamisk tingsrett)

XII Rettsvernsregistre mv

XIV Tredjepersonsforhold: Omsetningsserververs stilling

XV Tredjepersonsforhold: Kreditorenes stilling

Fradrag: §§ 9, 10, 33-35 og kontrollspørsmålene tilknyttet hvert enkelt kapittel

Gjeldsforfølgningsrett (7 studiepoeng)**1) Faglig innhold**

Gjeldsforfølgningsrett omhandler reglene om prosessene der en eller flere fordringshavere, med rettsapparatets hjelp, søker å drive inn sitt eller sine krav. Blir gjeld ikke betalt frivillig, kan gjelden drives inn ved at fordringshaveren (kreditor) får dekning i formuesgoder som tilhører skyldneren (debitor). Dette bygger bl.a. på det helt grunnleggende prinsippet om at avtaler skal holdes. Man tvinger altså skyldneren til å oppfylle sine plikter. Dekningen kan skje gjennom et samlet oppgjør (konkurs), eller ved at kreditorerne søker dekning en og en. Enkeltforfølgning skjer normalt ved at det blir stiftet utlegg, som er en panterett (en særlig dekningsrett), i ett eller flere formuesgoder, og at formuesgodet deretter blir gjort om i penger. Panterett stiftes ellers gjerne ved avtale før gjelden skal betales som en sikkerhet for oppfyllelsen av kravet på betaling, og har fordringshaver en slik panterett, kan han sørge for dekning gjennom realisasjon av dette pantet. I en konkurs kan tidligere disposisjoner fra skyldneren bli satt til side (omstøtt), selv om de har ordinært vern mot kreditorbeslag.

2) Læringsutbytte**Kunnskap**

Etter bestått tredje avdeling har studenten:

- god kunnskap om reglene om vern for rettigheter i formuesgoder mot kreditorbeslag i form av utlegg eller konkurs;
- god kunnskap om reglene om insolvens som vilkår for å åpne konkurs og de øvrige sentrale prosessuelle regler for konkursbehandling;
- god kunnskap om reglene om avtalers stilling i konkurs;
- god kunnskap om reglene om omstøtelse på objektivt og subjektivt grunnlag;
- god kunnskap om reglene for motregning i konkurs

- kunnskap om reglene om fordelingen mellom kreditorene i konkurs;
- kunnskap om prosessen for å drive inn sikrede og usikrede krav

Ferdigheter

Etter bestått tredje avdeling kan studenten:

- forstå hvordan reglene innbyrdes er avhengige av hverandre, og finne løsninger gjennom en sammenstilling av regler.

3) Pensum:

- Mads Henry Andenæs; Konkurs 3. utg. 2009, kapittel 1, punkt 2.1, 2.2 og 2.3.1, kapittel 3, 5, 6, 12, 15, 16, 17, 18, 22, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 34 og 35.

Generell kompetanse:

Etter bestått tredje avdeling kan studenten:

- identifisere og forstå sammenhenger mellom de sentrale formuerettsfagene som inngår på 3. avdeling
- anvende sine juridiske kunnskaper og ferdigheter til å løse formuerettslige problemstillinger av teoretisk og praktisk art innenfor gitte tidsrammer
- utføre selvstendig arbeid, både skriftlig og muntlig innenfor rettsområdene som inngår på avdelingen
- løse problemstillinger på rettsområdene som inngår på avdelingen, individuelt og i samarbeid med andre
- kommunisere rettslige resonnementer innenfor rettsområdene på avdelingen på en tydelig og presis måte, skriftlig og muntlig, til fagfellesskapet og allmennheten
- identifisere og reflektere over yrkesetiske problemstillinger som arbeid med fagene på avdelingen kan lede til, og analysere og håndtere disse på en forsvarlig måte.

SU 17/21 Eventuelt /